

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

**FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ**

**Adalet Ağaoğlu'nun "Fikrimin İnce Gülü" Adlı
Romanının İncelenmesi**

Mezuniyet Çalışması

**Nura Keleşabdioğlu
980982**

**Danışman
Doç. Dr. Bülent Yorulmaz**

Lefkoşa-2002

Canımdan çok Sevdiğim

Annem, Babam ve Kardeşlerim için...

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

1.GİRİŞ

1.1. ADALET AĞAOĞLU VE FİKRİMİN İNCE GÜLÜ

1.2. YAZARIN HAYATI VE ESERLERİ

1.3. ATILLA ÖZKIRIMLI'NIN ROMAN HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ

2. İNCELEME

2.1. ROMAN ÖZETİ

2.1.1.Giriş

2.1.2. 1 Numaralı Devlet Yolu

2.1.3. Yalova Vapuru

2.1.4. 40 Numaralı Yoldan Öteye

2.1.5. Daha Öteye

2.1.6. Kavşak

2.2. ŞAHIS KADROSU

2.2.1. Bayram

2.2.2. Nuran Hanım

2.2.3. Vedat

2.2.4. Ayfer

2.2.5. Güldenhause Kamyonetinin Sürücüsü

2.2.6. Bekçi

2.2.7. Trafik Polisi

2.2.8. Kezban

2.2.9. Çoban

DEĞERLENDİRME

KAYNAKÇA

ÖNSÖZ

Fikrimin İnce Gülü adlı eser, Adalet Ağaoğlu'nun 1976 yılında yayımladığı, konusuyla da o yıllarda çevrilen filmlere ilham kaynağı olan romanıdır. Romanda memleketinden ayrılıp, zenginleşmek umuduyla Almanya'ya giden gurbetçilerin dramı anlatılmaktadır. Romanın ana kahramanı Bayram'ın Almanya'ya gitmek uğruna çektiği sıkıntılar, yaptığı düzenbazlıklar kozmografik bir zaman dilimi içerisinde anlatılır. Romanda canlı bir unsur olmayan fakat Bayram tarafından bir insan gibi tasavvur edilen Mercedes, "Balkız" ön plandadır. Bayram'ın geçmişi ve Mercedes'in başına gelen kazalar, romanın en ilgi çekici bölümleridir. Bayram'da , fikrinin ince gülünün ne olduğu konusunda bir kararsızlık vardır. Bu incegül, bazen Kezban bazen de Balkız (Mercedes) oluyor, Bayram roman boyunca bunlar arasında gidip geliyor.

Yapıt, bir insanın tasvir ve tahlilini başarıyla vermiştir. Romanı okurken insan, Bayram'ın yaptıklarına bazen hak verirken, bazen de onu yargılayabilmektedir. Ana kahraman olan Bayram, günlük hayatta rastlayabileceğimiz tanıdık bir tip olarak karşımıza çıkar. Romanın ortalarına gelindiğinde Bayram'ın hangi olay karşısında ne yapabileceği okuyucu tarafından rahatlıkla tahmin edilebiliyor.

Eseri neredeyse iki defa okudum ilk sayfalarda biraz sıkılmama rağmen, ilerleyen bölümlerde kendimi romanın akıcılığına kaptırdım. Bu çalışmamı hazırlarken en çok özet bölümünde zorlandım diyebilirim. Roman, Bayram'ın bir günlük yolculuğu nu anlatmasına rağmen Bayram, her gördüğü manzara karşısında maziye dalıyor. Kah Kezban'ı kah amcasını ya da Almanya'daki dostlarını hatırlıyor. Bu insanlar arasında bağlantı kurmak, romanı bir bütün haline getirmek bana göre oldukça zordu. Devrin siyasi ve politik olaylarına temas eden bu romanın bana çok şeyler öğrettiğine değinmeden geçemeyeceğim.

Bu çalışmada bana yol gösteren, Yeni Türk Edebiyatı dersini sevdiren hocam, aynı zamanda bölüm başkanımız olan, Doç. Dr. Bülent Yorulmaz'a teşekkürü bir borç biliyorum. Eksiksiz yapmaya gayret gösterdiğim bu çalışmamda, hata ve eksiklerim bana aittir.

Ayrıca kaynak bulmamda yardımlarını esirgemeyen arkadaşlarım, Emin Arıkan Gülhan Özdemir , Hacer Demir, Aslı Güley ve ablam Neslihan Keleşabdioğlu'na teşekkür ederim.

Nura Keleşabdioğlu

1.GİRİŞ

1.1. ADALET AĞAOĞLU VE FIKRİMİN İNCE GÜLÜ

Almanya'da yaşayan, kendi yurduna ve kişiliğine yabancılaşmış Bayram'ın şahsında, bu çeşitten binlerce insanın romanıdır. Yine bir mesaj bir bakış aranırsa: Yazar, Bayram gibi olmanın sebeplerini ve "Bayram"laşmanın açılarını çirkinliklerini ortaya koyuyor. Ağaoğlu, gözlem, araştırma ve doküman sunma gücünü bu eserinde gösteriyor. Yurt dışında çalışanlar, "gurbetçiler" konusuna, yeni gözlerle bakıyor. Yine, Bayram'ın şahsından hareket eden çok kez istihzaya (ironi) da yer veren toplum hicivleri yapıyor.¹

1.2. YAZARIN HAYATI VE ESERLERİ

Nallıhan kasabasında doğan Adalet Ağaoğlu, Ankara Kız Lisesi'nden sonra, Dil ve Tarih Coğrafya fakültesi, Fransız Edebiyatı Bölümünü bitirdi. 1931'de imtihanı kazanarak girdiği Ankara Radyosunun, kütüphane memurluğu, söz ve temsil yayınları şefliği, program uzmanlığı yaptı. Bu görevleri 1990'a kadar sürdürdü.

Yazı hayatına, Kaynak dergisinde çıkan (1945-1950) şiirleriyle başlayan Ağaoğlu Roman, Hikaye, Deneme, Eleştiri türlerinde eserler yazmıştır.

Sahnelenen ilk oyunu bir arkadaşıyla birlikte kaleme aldıkları "Bir oyun yazalım" dır (1953). Daha sonra bu alanda ortaya koyduğu eserler: Evcilik Oyunu, Çatıdaki Çatlak, Sınırlarda Tombala, Kendini yazan Şarkı vs. dır. Bu piyeslerden bir kısmını "Oyunlar" (1982) adı altında toplamıştır. Ağaoğlu The Reader's Encyclopedia of World, Drama (New York, 1969) isimli tiyatro ansiklopedisinde, yer almıştır.

Hatıra ve Denemeleri; Göz Temizliği (1985), Geçerken (1986), Çok Uzak Fazla Yakın (1991) adlı kitaplarında toplamıştır.

Ağaoğlu'nun Hikaye Kitapları; Yüksek Gerilim (1974), Sessizliğin İlk Sesi (1978), Hadi Gidelim (1982), Şiir ve Sinek'tir (1992). Yalnız bu kitaptaki hikayeler, yeni yazılmış olmayıp, yazarının yukarıdaki ilk üç hikaye kitabından seçtikleridir. Ağaoğlu'nun hikaye ile romanı, aynı yıllarda, yan yana yürüttüğü görülüyor Birinden ötekine geçiş söz konusu değildir. Hikayelerinin bazıları Almanca'ya da çevrilmiştir. Ağaoğlu'nun asıl şöhret sağladığı alan romancılığıdır. Her romanın geniş tartışmalara yol açtığı bir gerçektir.

¹ Ahmet Kabaklı, Türk Edebiyatı, 5. Cilt, İstanbul, 1997.

Romanları çıkış sırasıyla; Ölmeye Yatmak (1973), Fikrimin İnce Gülü (1976), Bir Düşün Gecesi (1979), Yaz Sonu (1980), Üç Beş Kişi (1984), Hayır (1987), Ruh Üşümesi (1991), Gece Hayatım (1993).

Adalet Ağaoğlu, ayrıca özenişli çarpıcı bir üslubun peşindedir. Yaptığı kısa bir söyleyişte şu görüşlerini açıklamıştır:

“Düşünen bir dil kurmak istiyorum. Dilimi kendim yaratıyorum. Düşünen bir dil kurarken, yazar olarak kendimde bir şeyler katmak istiyorum, katıyorum da”

Adalet Ağaoğlu ‘nun roman ve hikayeleri üzerine, özet olarak :

Modernlik ile geleneği kaynaştıran hemen her konuda “serbestlik özgürlük peşinde koşan, kişilerini” bireylikten alıp zaman zaman “toplumsal kimlik”e kavuşturan bir yazardır.

Yeni romanın bütün unsurlarını, her eserinde deneyen Ağaoğlu, “cinsellik ve erotizm” kavramlarını zorlayarak “pornografi, açık ve saçıklık ve şehvilik”e de saplanabilen, bu sebeple daha çok satan romancılar arasındadır.²

1.3. ATILLA ÖZKIRIMLI’NIN ROMAN HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ

“Adalet Ağaoğlu, Fikrimin İnce Gülü’nde kurtuluşu Almanya’da arayan binlerce Bayram’dan birini anlatıyor. Roman Bayram’ın Balkız adını verdiği Mercedes’iyle Kapıkule’den Türkiye’ye girişiyle başlıyor, köyü Ballıhisar’a varışıyla da bitiyor. Her yolculukta olabilecek bir iki küçük olay, Mercedes’in orasının burasının zedelenmesi, şarampole uçuşu; yolda karşılaşılan gümrük görevlileri, trafik polisi, kahya, garson gibi birkaç insan... Hepsi bu kadar. Ama öte yanda bu küçük çizgilerin belirlediği bir kalın çizgi: Bayram. Özlemleri, tutkuları, ezilmişliğiyle bir Bayram.

Ağaoğlu, Bayram’ın kişiliğinde salt “Almancılar”ı değil, tüketim ekonomisinin koşulladığı nesneleşmiş insanı anlatıyor. Bireysel kurtuluşu için her şeyi mubah gören, kendi kurtuluşu uğruna başkalarının yaşamını hiçe sayan, umursamayan, düzenin çarpıklaştırdığı, özüne yabancılaşmış bir insan bu.

Almanya’da çalıştığı süre içinde biriktirdiği bütün parasını Mercedes’e yatıran Bayram kurtulmuş da değildir üstelik. Köyü Ballıhisar’a varana dek Mercedes’iyle birlikte düşleri de onulmaz yaralar alacak, onca yolu aşp köyüne kadar gelecek; sonra tükenmiş, içi boşalmış, “Münih’in Bahnhof’una indiği ilk akşamkinden daha da bitkin, daha da korkular, tedirginlikler içinde”, “köyünün dibinde yalnız ve yabancı”,

² Adalet Ağaoğlu ile Düünden Bugüne, Adam Öykü Mart-Nisan, 1998, sayı,15.

kafasında “*yarım ne yapacağım*” sorusunu büyüterek, çocukluk günlerinde belleğine yerleşmiş o Ford’un sahibi gibi köyüne girmeden geri dönecektir.

Romanın Kapıkule-Balıhisar yolculuğunu kapsadığını söylemiştim. Ağaoğlu’nun gözlemciliğine de değinmeliyim burada. Ama gördüğünü olduğu gibi yansıtan bir gözlemcilik değil bu. Geçilen yolları, yolda yaşananı; reklam panoları, restoranları, araçları, bu araçların sürücüleriyle soluk alan bir canlıyı sergiliyor sanki Ağaoğlu. Üçüncü kişinin anlatımından, ustaca kişinin bilincine kayıyor, onun bakışıyla yaşıyor olaya, nesnelere. Sonra yer değiştiriyor, “öteki”nin düşüncelerine atlıyor. Her birimize göre başka olan yanıyla veriyor böylece bir olay parçasını, nesnelerin her bilince başka bir biçimde yansıyışını... İşte Bayram’ın bir parçası olan Mercedes’in tanımı: “*Bayram’a göre bal rengi, Veli’nin karısına göre bok rengi, Kapıkule’nin Nuran hanımına göre sidik rengi, Vedat’ına göre hardal rengi, Türk Petrol’ün sürücüsüne göre altın rengi olan Mercedes...*”

Ağaoğlu, çocukluğundan, Almanya’daki işçiliğine kadar duyguları, düşünceleri, özlemleri, tutkularıyla yaşayan bir Bayram tipi çiziyor. Geriye dönüşlerle, yolculuğun “vukuatsız” bölümlerinde Bayram’ın anılarına dalarak, parça parça, ama parçalar arasında bağlantılar kurarak bir dantel örer gibi kişinin dünyasını sergiliyor. Yalnız Bayram değil, romanın yapısı içinde yer alan bütün kişiler gerçeklikleriyle veriliyorlar. Salt betimlemede ulaşılan bir başarının sonucu değil bu, ayrıntıların seçimi ve değerlendirilişi de yaratıyor gerçeklik duygusunu.

Adalet Ağaoğlu, geriye dönüşlerle Bayram’ın gerçekliğini ne ölçüde başarıyla verebiliyorsa, bir süre yurdundan uzak kalmış kişinin gözüyle Türkiye’nin sosyo-ekonomik gelişiminin sağlıksızlığını da o ölçüde başarıyla iletiyor.”³

³ Atilla Özkırımlı, *Romanların Dünyasından*, Ankara, 1.baskı, Ekim 1994

2. İNCELEME

2.1. ROMAN ÖZETİ

2.1.1. Giriş

Roman, bal rengi Mercedes'in Güldenhouse yazılı kamyonetle mücadelesiyle başlar. Mercedes'in sürücüsü Bayram, kamyonetin şoförüne çok sinirlenmiştir. En sonunda kamyonete yol verir, bu durumdan yaralanan mavi bir Taunus da Bayram'ın M HU 617 plakalı Mercedes'ini sollar. Bayram yoluna devam ederken, Güldenhouse yazılı kamyonet tekrar Bayram'ın önüne çıkar. Bayram sabırlı olmaya çalışarak yoluna devam etse de bir türlü kendine hakim olamaz.

Bayram, yola çıkmadan önce farklı hayaller içerisindeydi. Yolda ne kamyonet, ne de tır olacak, Mercedes yoluna süzülerek devam edecekti. Ne yazık ki hiçbir şey Bayram'ın umduğu gibi gerçekleşmez. Daha yolun en başındayken, ona bir kamyonet musallat olmuş, kamyonetin sürücüsü Bayram'ın arabasına olan titizliğini fark etmiş, onun inadına tavırlar takınmaya başlamıştı.

Bayram'ın kamyoneti takip etmek için baktığı dikiz aynası, onu bir gerçekle karşılaştırır; Bayram son üç yılda çok yaşlandığını anlamış, bu da onu çok üzmüştür.

"Aşağı doğru damar damar sarkan yanakları, sağ gözünün altındaki yanık izi, derine kaçmış gözleri, sarı-kara yüzünde cansız, mat, sigara isisi kırıcılıkla uzayıvermiş sakallarıyla; ağzını açtıkça, sol üstten ikisinin eksikliği hemen görünen dişleriyle karşılaştıkça, içini biber yutmuş gibi bir acılık çabucak dolayıp geçiriyor." (s.9)

Bayram sınır kapısından girerken, Veligilleri görür. Veligillerin arabasının içinde ve üstünde bir yığın eşya vardır. Veli bu eşyaların yarısını Bayram'ın arabasına koymayı düşünmüş, Bayram, Balkız'ına bir zarar geleceğini düşünerek bunu reddetmiştir. Arabasına o kadar düşkünlü ki, memlekete gelirken amcasına, eşe, dosta bir hediye almamıştı. Arabasının fazla yük taşıyarak yıpranmasını istemiyordu. Sınır kapısından girerken, Balkız'ıyla dertleşiyor, hediye getirmemekle kendini haklı görüyordu. Veli, yolda Bayram'ı görünce korna çalar, Bayram da ona karşılık verir. Bayram bu sırada askerlik günlerini hatırlar. Askerdeyken sürücülük yapmıştır. Jandarma çavuşu Bayram'ın kariyol sürüşüne sinir olur, onu piyadeye sürdüreceğine dair tehditlerde bulunurdu. Bayram askerdeyken sürücülük yaptığı sıralarda attığı havalar yüzünden komutanından yediği dayakları da hatırlar.

Bayram'ın sınıra girişi ona bir hayal kırıklığı yaşatır. Kapıdan girişi, özentisiz tantanasız gerçekleşir. Oysa Bayram, Türkiye'ye girişini böyle hayal etmemiştir. Ne yazık ki memur, Mercedes'e herhangi bir araba muamelesi yapmıştı.

İş ve işçi bulma kurumu sınır şubesinde görev yapan Nuran Hanım, canından bezmiş birisiydi. Pasaportlara mühür basmak için gurbetçilerden rüşvet alırdı. Vedat da burada görev yapan dürüst bir insandı. Yapılan yolsuzluklara sinirlenir ama elinden bir şey gelmezdi. Çünkü her şey Nuran Hanım'ın elindeydi. Vedat'ın başka yetkisi yoktu.

Bayram, gümrükte de Guldenhouse'un sürücüsüyle karşılaşmıştır. Burada da onunla bir yarış içerisindeydi. Hemen işlerini halledip, kamyonetin şoföründen önce oradan kaçmak ister. Bayram gümrükteyken gördüğü eşyalarla birlikte tekrar hayale dalar. İnsanlar, birbirlerine yardım olsun diye almış oldukları eşyaları, memlekete dönünce kendi zimmetlerine geçirirlerdi. Bayram bunları hayal ederken, bir kadına çarpar. Bu çarpma sonucunda, memlekette birazcık olsun itibarını arttırmak amacıyla, Mercedes'i almak için çalışıp çırpındığı günleri anımsar. Bayram arabasını alırken, Solmaz adında bir kadınla tanışmıştır. Bu kadın, Bayram'la birlikte yola çıkmak istemiş ve onun erkek olmadığını dile getirmiş, Bayram da bunun üzerine Solmaz'a erkekliğini ispatlamıştır.

Bayram köyüne (Ballıhisar'a) giderken, köylülere ve Kezban'a nasıl merhaba diyeceğine dair planlar kurar. Mercedes'iyile bütün köylülerin ona imreneceğini hayal eder durur. Köylülerin, eskiden Bayram'a "İncegül Bayram" diyerek dalga geçmeleri, doğal olarak onda bir kompleks yaratmıştır. Bayram, para bozdururken tekrar Goldenhouse yazan kamyoneti görür. Kamyonetin üzerindeki resimler yüzünden, kendi arabasından daha fazla ilgi görmesini kıskanmıştır. Gümrükteki işi bittikten sonra tek amacı Ballıhisar'a kazasız belasız varmaktır. Bu sırada Opel Record marka kahverengi bir otomobille didişir. Adamın yanında Alman bir kadın vardır. Adam, Bayram'ın, karısını kötü kadın sandığı için baktığını düşünerek üzerine yürür. Oysa Bayram'ın aklında sadece Mercedesi vardır.

Nuran Hanım Bayram'ı odasına çağırır. Bayram'ın arabasına sidik renkli araba diye hitap eder. Bayram, vişne çürüğü pantolonlu kadını görünce, tekrar Solmaz'ı ve Veligiller'i hatırlar. Veli, Bayram'ın eşya götürmeyeceğini duymuş, bir televizyonunu yolda ona vermek istemiştir. Bayram ise, Solmaz'ın televizyonunu götüreceğini söyleyerek bunu reddetmişti. Bayram'ın Almanya'daki arkadaşlarından biri olan Numan, Veli'ye kızmış, yaptığına sahtekarlık olduğunu söyleyerek, iki televizyon

götürmenin yanlışlığından bahsetmiştir. Veli de çocuklu olduğunu ve zorunlu olarak böyle bir şey yaptığını anlatmaya çalışmıştır. Bayram, Veli'yi gümrükte görmekten ve onun kendisine hesap soracağından korkmuştur. Veli, gümrükten geçerken eşyalar yüzünden epeyce zorluk çeker. Veligiller'in istikameti Eğin'dir. Müdür, Veli ve ailesini kooperatif kurup, yatırımları destekledikleri için takdir ettiğini söyler. Veli'nin karısı da akıllılık eder ve rüşvet olarak müdüre Almanya'dan aldıkları saati verir. Bayram'ın, pasaport kontrolü, sırasında gözünün altındaki yanık izi seğirmeye başlamış ve onu tedirgin etmiştir. Bayram bu esnada bile gözünü arabasından ayırmaz, ona bir zarar geleceğinden korkar. Nuran hanımla tartışırken, Ramoni Export'un sürücüsü, kamyonetini harekete geçirmiş Bayram, bunun üzerine telaşlanmıştır. Yazar, burada Bayram'ı "yasa durmuş Urfa kadınına" benzetiyor. Veligiller, Bayram'ın telaşını görür, Veli nin karısı bu duruma çok sevinir. Veli sesini çıkarmaz, Bayram'ın bir yabancından bile kötü olduğunu düşünerek üzülür. Veligiller, ailecek Bayram'a küsmüştür. Bayram arabasına yanaşır, ona bir zarar geldiğini zanneder. Kamyonet arkadan hafif bir el değmesi kadar arabaya yanaşmıştır. Bayram, bunu abartmış ve etrafındaki insanları yardıma çağırmıştır. İçi ezilmiş bir şekilde, korkarak arabasını çalıştırır, ama arabanın çalışacağına dair umudu yoktur. Araba çalışınca Bayram'ın hayal kırıklığı bir kez daha kendini gösterir. Kimse arabasına beklediği ilgiyi göstermemiş, kendine de layık olduğu değeri vermemiştir.

2.1.2. 1 Numaralı Devlet Yolu

Edirne'ye 13 km kala Bayram, yoğun duygular içerisinde yoluna devam eder. Arada sırada arabasını başına gelen kazayı hatırlar, fakat Mercedes'in önündeki yıldızı görünce içi rahatlar. Arabayı dikkatli sürmesi gerektiğine dair kendi kendine telkinlerde bulunur, arabasının teybini açar, "fikrimin ince gülü" şarkısına eşlik ederek Trakya ovasından geçer. Benzin ibresinin düştüğünü görünce Balkız'a iyi cins benzin almanın hesabını yapar.

Almanya'daki yaşantısını düşünmeye başlar; Almanya'da önce parça naklinde çalışmış, sonra kapağı montaj hattına atmıştır. Daha sonra bir Portekizliyle dolaşarak ücreti fazla olan tekerlek takma işine girmiştir. Bayram'ın davranışları yüzünden, Portekizli de işinden olmuştur.

Yolda iki asker görünce, Bayram tekrar askerdeki günlerini anımsamaya başlar. Kariyol sürücülüğünden alınmış, nöbet bölüğüne geçmiştir. Nöbet çok sıkıcı olduğu için

tekrar sürücülüğe dönmek istemiştir. Bu zamanları düşünürken sıcaktan bunaldığını fark eder. Bu arada kilometre saati, 90'ı göstermektedir. Hızını azaltır fakat benzincide duramaz. Bir kamyonu çarpmak üzereyken kendini toparlar. Arabadan iner, gerekli kontrolleri yapar, içi ancak rahatlamıştır, sonra yoluna ve hayallerine kaldığı yerden devam eder. Selimiye Camiyi görünce tekrar geçmişe dalar; şimdi ilk kez yurt dışına çıktığı günleri ve Almanya'ya gidince, insanlarla nasıl iletişim kuracağını düşündüğü anları hatırlar. Daha sonra bir şeyler yemek için bir yerde durduğunda bekçinin arabaya imrenerek baktığını görür. Son derece kurumlu bir şekilde kapıyı kapatır. Bekçinin ona "Beyim" diye hitap etmesi çok hoşuna gitmiştir. Sonunda bekçi Bayramın tavırlarına dayanamaz, park etmek isteyen bir Opel marka araba yüzünden Bayram'la dalaşır. Sabahın erken saatleridir. Balkız'ın benzin parasını düşünerek yemek yemekten vazgeçer. Almanya'da arabanın çok gerekli olduğunu ve arabasız hiçbir yere gidilemeyeceğini düşünür. Arabası olunca bir kaset doldurmaya dair kendi kendine söz vermiştir. Bu kasette Kezban'ın sevdiği şarkıların yanında "Fikrimin İnce Gülü" şarkısı da vardır. Edirne çıkışında arabasının yıldızını çaldırır. Çok telaşlanır ve yıldızı bekçinin çaldığını düşünerek bekçiye aramaya koyulur. Çevrede bulunan insanlar onun bu hallerine gülerken, o bunları umursamaz. Hala yıldızı bulamamıştır, nerede çalındığını düşünür ama bir türlü netlik kazanmaz. Yıldızın telaşıyla, benzinciye girerken sinyal vermez, bu yüzden az daha bir kazaya kurban gidecektir. Sonunda arabanın benzinini doldurur. Yolda Havza tabelasını görünce askerlik günlerine tekrar geri döner. Bir yedek subayın tutuklandığı günü hatırlar. Yedek subayın götürüldüğü cipi sürerken; tutuklu, Bayram'ın kulağına bir şey fısıldamak istemiş, Bayram üsteğmenin gözüne girmek için bunu üsteğmene bildirmiş, üsteğmen de subaya bir tokat atmıştır. Bayram bunları hatırlayınca vicdan azabı çeker. Daha sonra köyüne gireceği anı düşünmeye koyulur. Kimse onun eski "İncegül Bayram" olduğuna inanamayacaktır. Dokuma fabrikasının önünden geçerken askerlik anıları yeniden canlanır. Tutuklu alaya gittiği gün, radyo müdürünün onu yarbaya şikayet etmesinden korktuğu için kendince müdüre gülümseyerek onun gönlünü aldığını zannetmektedir.

Necatiye'den geçerken buradaki fabrikalara bakıp imrenir. Kendisi ve tanıdıkları memleketteyken bir şey yapamamışlardır. Almanya'ya gidince hayatları kurtulmuştur. Eğer arkadaşları Rıfkı ve Yaşar'la zamanında ortaklık kurmuş olsaydı, şimdi mutlaka pişman olmuştu. Arkadaşları ona araba almayıp, hep beraber bir fabrika kurmayı teklif etmişler, fakat Bayram onlara güvenmediğinden bu teklifi reddetmiştir.

Bayram yine Balkız'ı köyünden nasıl geçireceğini düşünmeye başlar. Köy yolu asfaltlanmamışsa, Balkız yolda zarar görecektir. Yolu asfaltlandığına dair hiç umudu yoktur, elinde olsa Balkız'ı o yoldan hiç geçirmeyecektir.

Ballıhisar'daki günlerinde, her şeyden habersiz bir insan olarak yaşamaktaydı. Gördüğü insan sayısı bile sınırlıydı. Günleri tekdüze geçiyordu. Köylüler Menderes'in başa gelmesini istiyorlardı. Bu sayede hem Amerika'nın desteği alınacak hem de her köylünün altında bir araba, tarlasında traktör olacaktı. Bayram'ın arabalara olan merakı küçükken başlamıştı. Köydeki konuşmaların çoğu onun hiç görmediği arabalarla ilgiliydi.

Bayram, hayatında ilk defa gördüğü araba karşısında şu haldeydi: "...Güneşin altında ikinci ve üçüncü birer güneş benzeri pırıldayan ön lambaları, bombeli camları ilk seçtiğinde afallamış, yüreği çarpmış, epeyce de korkmuştu kirli bacaklarında bir titreme. Güneş ve kil soluğu basma mintanı altındaki karnından kasıklarına doğru inen bir kaşınma. Göğsünden boyun damarlarına, oradan da yer yer bozarmış, saçsız kafasına doğru horp horp çıkıp inen, soğuyup ısınan, ısıyıp soğuyan bir şey..." (s. 73,74)

Kendine geldiğinde Necatiye'yi çoktan geçmişti. Bayram'ı yolda gören kamyon şoförü ve arkadaşları onun sonradan görme biri olduğu kanaatine varmışlardı. Yolda, "Duydum ki unutmuşsun Gözlerimin Rengini" adlı şarkıyı dinlerken yine eski günlerini, köyde ilk kez gördüğü Ford marka arabayı ve Kezban'ı hatırlar. Bir yandan da ağlamaktadır. Askerden döndükten sonra Kezban'ı Ankara'da Temizel Oto tamir atölyesinde görmüştü.

"...Kezban başını biraz daha uzatıyor. Yeniden geri çekiliyor. Bayram'ın gözleri bu kez Kazban'ınkilere değişiyor. Yüreğinde, çoktan unuttuğu bir sıcaklık. Yanık izi küçük küçük pırpırlanıyor..." (s. 79)

"...Genişçe bir cadde ağzı kadar geniş tamirhane kapısının yanında Kezban'ın yüzü iyice belirgin duruyor. 'Dışarı gel' diyor başıyla. Çekil kız! Git, geldiğin yere. Benden sana hayır yok demedim miydi? Nerden buldun beni sen yine? Nasıl bir yürek ki bu, caymıyorsun? Benim de başımı bulandırırıyorsun... beni yolumdan edecek sendeki bu inat."

Kezban'ı orada görünce, Bayram'ın içinde bulunduğu durum bu şekilde anlatılır. Amacına ulaşmış olmanın verdiği rahatlıkla şimdi daha değişik düşüncelerle Kezban'ı düşünmektedir. Kezban onu Mercedes'te görünce hayranlık duyacaktır. Yıllar önce Kezban'ın Bayram'a verdiği plakta, "Fikrimin İnce Gülü" adlı şarkı vardır. Bu plâğı

verirken Kezban, Bayram'a evleneceğini ve onu unutması gerektiğini söylemiştir. Bayram, askere gideceği sırada Kezban'a verdiği sözü tutmamış ve buluşacakları yere gitmemiştir.

Lüleburgaz'a doğru ilerlerken, önünde yine aynı kamyoneti görür. Güldenhouse'ın sürücüsü adeta Bayram ile oynuyor gibidir. Yolda gördüğü trafik polislerine Güldenhouse'ın şoförünü şikayet eder. Gerekçesi ise yolunun kesilmesidir. Polisler bunu duyunca çok sinirlenir ve Güldenhouse'ın sürücüsünden özür dilerler. Ayrıca Bayram'a 60 Lira ceza yazarlar. Bu olay Bayram'ın çok zoruna gider. Cezayı hemen öder ve Balkız'a zarar verecek şekilde arabayı harekete geçirir. Bu sırada Diyarbakır cezaevindeki günlerini hatırlar.

Yolda bir minibüs görür, arkasında Ecevit'in resmi vardır. Ecevit'in yaptığı işlerin topluma pek faydalı şeyler olmadığını düşünür. Ecevit, o sırada Erbakan'la hükümet kurmuştur ve devrin başbakanıdır, o sıralarda Kıbrıs barış hareketi vardır. Kendi kendine Ecevit'in başarısızlıklarından bahseder ve Erbakan'ı sevdiğini belirtir. Erbakan sayesinde Almanya'daki caminin tadı tuzu yerine gelmiştir. Ecevit aynı biçimde trafik polislerine de çok yüz vermiştir. Çalınan yıldızın sorumlusunun bile Ecevit olduğu kanısındadır. Ballıhisar köyü Menderes'in ölümünden sonra Demirel'i desteklemeye başlamış, ilk araba, Ballıhisar'a Menderes zamanında gelmiştir. Ecevit sanki yanındaymış gibi konuşmaya başlar. Yoldaki ekinleri, fabrikaları ona gösterir. Ecevit'in geçen yıl çıkardığı aftan da bahseder. Daha sonra Ecevit'in eşitlik olsun diye, arabasını elinden alacağından korkar. Bu araba için kuyrukta yüzünü yaktığını, hastane kapılarında az sürünmediğini anlatır. Yüzündeki yara izi hala durmaktadır ve başına herhangi bir olay geldiğinde yara seğirmeye başlar.

Çorlu'ya geldiği sırada kaza yapmış bir Ford Escord görür. Bu Veligillerin arabasıdır. Kendini suçlu hisseder, yardım etmek için yanlarına gitmek ister, fakat başına kalmalarından korkar. Daha sonra radyoyu açar ve arabayı aldığı günü hatırlar. Veli arabasını alırken Bayram'ı dinlememiş, Bayram'a göre kazayı o yüzden yapmıştır.

Tekirdağ'a gelir. "Asfaltın kara yanına sıralanmış benzin istasyonları, yem ve yağ fabrikalarını bir kereste fabrikası; ayçiçeklerini de, mısır tarlalarını da örten, boğan yeni yeni reklam panoları, ot-sap çatkısı mevsimlik gazinolar, lokantalar, kıyı yanına bakarak yine de dinlendirici. Yine de burada, bütün yenme çabalarına karşın, bir doğa direnci. Yolun deniz yanında ise kıyı, kıyılığında hiç direnmemiş. Kumsallar, sahil siteleri dizisine çarçabuk boyun eğmiş." (s. 103)

Almanya'ya giderken yaşadığı tedirginlikleri hatırlar. Trenin kaçta kalkacağını etrafına sorup durmuştur. Treni beklerken Mustafa adında biriyle tanışmıştır. Mustafa açgözlü bir adamdır. Yiyip,içmiş paraları Bayram'a ödetmiş daha sonra bir hemşerisini görünce onu unutmuştur.

İstanbul'a girerken, yolda bir otobüsün devrildiğini görür. Ona göre bu kazanın sebebi yolda gördüğü uzun bir araçtır. Yazar, romanda Bayram'ın arabaya olan ilgisinden dolayı çoğu güzelliğin farkına varmadığını belirtir. Yolda yokuş çıkarken duyduğu şangırtılı ses üzerine kontrol için bir rot-balansçıda durmuş, stop lambasının kırmızı camının eksik olduğunu görünce çılgına dönmüştür. Arabanın sonraki zararının öncekinden fazla olduğunu düşünür ve arabaya öfkelenir. Mercedes'i aldığına, Yaşar'la onu beğendiğine pişman olmuştur. Sonra, düşündüğü şeylerden dolayı kendine kızar, o Mercedes'ini ne pahasına olursa olsun çok seviyordur ve ona nankörlük ettiğini düşünmektedir.

2.1.3. Yalova Vapuru

İzmit-İstanbul arasını vapurla geçmeye karar verir. Böylece biraz dinlenmiş olarak yola devam edecektir. Balkız'dan ilk olarak vapurda ayrılmış, bu ayrılığın sonunda Balkız'ı çok merak etmiş, birinin ona sataşp sataşmadığı korkusuyla yaşamıştır. Onu, tıpkı bir insan gibi düşünmektedir.

Almanya ile İstanbul'u karşılaştırır. İki şehir arasındaki fark; "Almanya'da pençelesen az da, seyredenler çok gibiydi. Burada tersi. Adama daha çok koyuyor lakin." şeklinde ifade edilmiştir.

Bunaltıcı bir sıcak vardır. Vapurda eşya satan satıcılar Bayram'ın ilgisini çeker. Adam yedi marifetli çakmağının reklamını yaparken, Bayram bunun kaçak Alman malı olduğunu söyler. Onun bu patavatsızlığı üzerine herkes gülünce, Bayram tekrar bir hayal kırıklığı yaşar. Adamı, polislerin götüreceğini düşünmüş, düşündüğü gibi olmayınca korkudan susmuştur. Vapurdayken biri gömleğine iltifatta bulunmuş, Bayram, küçük de olsa, bir mutluluk yaşamıştır. Bayram'ın dikkatini vapurdaki arabaların bulunduğu yerde 75 model bir Mercedes çekmiş ve o, kendi arabasının başına gelen kazaları hatırlayınca üzülmüştür. 75 model Mercedes eksiksiz bir şekilde yerinde durmaktadır. Bu arabaya karşı Bayram'da bir kıskançlık filizlenir. Biri Balkız'a tükürmüştür. Bunun suçunu Ecevit'e yükler. Ecevit'in "özgürlük, özgürlük" diye bağırarak af ilan etmesi, bu tüküren cinsinden insanları sokağa atmıştır. Arabasını yakıp yıkmaya kalkmalarından

endişe duymaktadır. Burada Türklerin yabancı plakalı arabalara olan tutumu söz konusudur.

Boğaz'ın güzelliği Bayramı çok etkilemiştir. "Evet, evet. Güzeldi. Çok güzeldi köprüden Boğaz'ın, İstanbul'un görünüşü. Kuşkusuz. Yırtıkları, söküklere, ekleri uzaktan seçilmeyen bir balıkçı ağı denli güzeldi. O ağa takılan balıklar için nasıl ürkütücü, çırpındırıcı ise, o ağa dışarıdan bakanlar için de aynı oranda güzel. Bütün o kargaşaya, çırpınmalara, bütün o can derdine düşmüşlüğe, bencilliklere, gelmişle geçmişin kıyasıya vuruşmasına; soranla susanın, duranla konuşanın üst üste düşmesine; hem iç içeliğin, hem dışta bakmanın acı biber tadına uzak durma. Söz dinlemez, ipini koparmış bir kente, çelik bir hat üstünden egemen olma. Bir değnek dokunduruşuyla her şeyi susturma. Her şeyi sıraya koyma, düzene sokma. Yüksekte, dışta, havada durup da hiçbir şeye bulaşmadan geçip gitme. Bu egemenliğin getirdiği doyumluk. Hırpalanmamışlığın kolay doğumu: Boşluk. Hiçlik. Tepeden bakma. Zorlanmadan egemen olma. Her şeyi, herkesi ayaklarının dibinde tutma. Öyle ya; o iki yakayı birleştiren çelik ayaklar berisinde, çok daha içlere, derinlere uzanan daha ayrı girişlerle çıkışlar, ince hesap çizgileri kurcalanmadığında, gölgesiz bir güzellikteydi İstanbul Köprüsü. Gölgesini Boğaz'ın sularına bile düşürmeyen, kendi içinde gizleyen bir incelikte. İstanbul'u en güzel kılacak ölçülü yükseklikte." (s. 123,124)

Vapurda, üzerine çay döktüğü kadın gözünün önünde canlanıyor, bu kadın ona göre Kezban'ın İstanbullulaşmış halidir. Arabayı sırf köylülerin inadına almıştır. Köylülerin "İncegül Bayram, Deloğlan, Ayrarı yok içmeye" alaylarına inat almıştı. Bayram maziye dair her şeyi unutmak ister fakat, tek unutamadığı şey; Kezban'dır.

Bayram, Temizel Oto Tamir'deyken, ustası Rıfat'ı çıldırtmıştır. Rıfat, Bayram'a zor tahammül etmiştir. Bayram, Kezban'ı Ankara'daki tamirhanede görünce, işinden olacağını, Almanya'ya onun yüzünden gidemeyeceğini düşünerek korkuya kapılmıştır. Kezban o gün Bayram'a Vedia Rıza'nın söylediği, " Fikrimin İnce Gülü" adlı plağını verip ortadan kaybolmuştur. Bayram'da bir kararsızlık söz konusudur. Taksiye mi, şarkıya mı, şarkıyı söyleyen kadının sesine mi, yoksa Kezban'a mı aşık olduğunu bilememenin verdiği bir kararsızlık.

Bayram, bir kez daha köyde ilk defa gördüğü Ford'u hatırlar. Arabayı ilk gördüğünde altını ıslatmıştır. Bu da Bayram'ın ilk kez gördüğü araba karşısındaki heyecanının ve korkusunun sonucudur. Korkmasını sebebi; Remzi Abisinin dediğine göre arabanın onu ezecek olmasının getirdiği endişeydi. Arabaya el sürüldüğü vakit,

arabanın harekete geçip, insanları ezeceği düşüncesi aslında bütün köy halkında vardı. Böyle bir aracın içinde insanın saygınlığının ne kadar arttığını düşünmüştür. Köyün en yaşlısı bile arabayı görünce ayağa kalkmıştır. Köyü bu derece sarsan araba, aslında köye oy toplamak için gelen Demokrat Partili bir adaya aitti. Ford'un köye ilk girdiği olağanüstü gün, devirip koluna bastığı kimsenin yürümeye çalışan Kezban olduğunu hatırlamıştır.

Kezban'ı ikinci defa tamirhanede görünce, ona acımayla karışık bir küçümseme hissetmiştir. Kezban, ana-baba yüzü görmemiş, evli abisinin yanında yaşayan, gündeliğe giden, insanların verdiği eskilerle yaşayan bir kızdır. Kezban'la buluştukları vakit, parasına kıyamayarak, ona bir şeyler yedirip içirmenin hesabını yapmıştı.

Veligilleri hatırlıyor. Bayram, Temizel Oto'ya arkadaşı Adil aracılığıyla girmiş, Adil'de bu durumdan yaralanarak, dolmuşu her bozulduğunda, tamirhaneye gelip dolmuşu bedavaya tamir ettirmiştir. Bayram, işinden olacak diye korktuğundan, Adil'e ustasının kızdığını söyleyerek gelmesini engellemiştir.

Almanya'ya gitmek için, arkadaşı İbrahim'in sırasını alıp onun yerine geçmişti. Kezban'ı en son gördüğü gün, Kezban ona başından geçenleri anlatmış, Bayram, Kezban'ın anlattıklarından onu aldattığını sanmıştır. Kezban'ın gönlü, Bayram'ın Almanya'a gitmesinden yana değildi. Bayram, bunun sebebini, Kezban'ın onu arabasından kıskandığına bağlamış, bunu Açıkça Kezban'ın yüzüne söylemesi tartışmayı iyice alevlendirmişti. Bayram ince hesaplar peşindedir, Kezban'ın yüzünden Almanya'ya gidememesi korkusu gün geçtikçe artmaktaydı. Kezban'ın bakire olmaması halinde olacaklar onu korkutan, endişelenmesine neden olan bir diğer sebepti. Kezban da kararsızlık içindeydi.

Yüzündeki yanık izi ilk zamanlar Bayram'da bir aşağılanma meydana getirmiş, zamanla buna alışmıştır. Bu iz, Rıfat Usta'nın yanında çalışırken bir tüpün patlaması sonucunda ortaya çıkmıştı.

Bayram, geçmiş günlerin tesirinden kurtulunca Balkız'ın tamponuna vurduğunu fark eder, bunun sonucunda kendi kendine beddua etmeye başlar. Bu dünyada yaşayabilmek için, insanın iyi bir arabası olması gerektiğini düşünür. Diğer yandan Balkız'ın geçirdiği küçük kazalardan dolayı, köye onu eksiksiz olarak götüremediği için biraz buruktur. Nasıl olsa köylüler Balkız'ın küçük eksikliklerini anlamayacaklardır, diye düşünür. Bir küçümseme söz konusudur. Vapurdaki insanların konuşmaları, Bayram'ı yine eski günlerine götürür. Tatvan'da Başçavuşunu beklerken, halay çeken

insanların arasına katılmak istemiş, bu sırada halay çekenlerden birinin, onun için“ ne oynuyor burada” demesiyle içine derin bir hüznün çökmüştür.

Kezban’la ilgili evlilik hayalleri kurar ama Kezban’ın balıkçıya varıp varmadığını düşünerek muzdarip olur. Çarptığı kadının yanına gelir ve ona konuşma teklif eder. Bayram’la Ayfer karakter olarak birbirlerine benzerler.

Ayfer, gösterişe düşkün, zenginlik meraklısı bir tiptir ve önüne gelen kısmeti tepmek istemez. Bayram aracılığıyla bütün Avrupa’yı gezip göreceğini düşünür. Her ikisinin de farklı amaçları vardır. Bayram da kadından faydalanmayı düşünür. Ayfer’e, Bursa’ya kadar beraber yolculuk yapmalarını teklif eder. Ayfer, bu teklifi hem Bayram’dan yararlanmak, hem de sevgilisi Ziya’yı kıskandırmak amacıyla kabul eder. Bayram’ın arabada Ayfer’e sarkması sonucu kadın kendini arabadan atmaya kalkar. Bu sırada Balkız bir kaza daha geçirir ve Ayfer bavulunu alıp arabayı terk eder. Yazarın, Bayram ve yolcuların durumu hakkındaki düşünceleri şu şekilde ifade edilmiştir.

“Vapurdaki çoğu kişinin ana konusu şimdi Almanya’daki işçilerimiz. Tek tek her bir açıdan çabucak incelendi onlar. Herkes, her şeyi bir ucundan tuttu. Parmak ucuyla. Bir sevdayı anlamaksızın, fikre takılan o ince gülü, Bayram’ı sevmek gibi, hiç sevmemek de bu tartışmaları bağlayan tek nokta artık. Tek ve kesin. O sıcak, o bunaltılı öğleüstü, Bayram’da tümüyle bağra basılmalı, ya tümüyle yadsınmalıdır. Beklemek, düşünmek; sevmeden önce de, sevmemeden önce de anlamayı yeğlemek için zaman yok şimdi. Vapur, yayası, arabası; herkesi hep birden aynı yere boşaltmalıdır. Karaya ayak basmak için en öndekiler acele ediyorsa, en geridekiler de aynı hızın peşine takılmalıdırlar. Vapur bir süre daha beklemekten, bir süre için yalnız kalmaktan neden bu denli korkulur? Aksayan trafik ışıklarında, tıkalı yol kavşaklarında nasıl olsa beklenecek, otobüslerin kalkış saati nasıl olsa gecikecekse? Bunlara ve benzeri başka aksamalara sessizce boyun eğilecekse?... ileride, daha ilerde hız esen her engele hiç tepki gösterilmeyecekse?...” (s. 154)

2.1.4. 40 Numaralı Yoldan Öteye

Yalova’dan çıkarken; Balkız’a karşı utanma ve suçluluk duygusu hisseder. Türkiye’ye geleli yedi saat olmasına rağmen buralara karşı da yabancılik duymakta, kendini halen Almanya’da zannetmektedir. Bu kalabalık insanların itişip kakışmaları ona tuhaf görünür. Köyüne olan hasreti daha da artmıştır. Araba, vapurdan çıkarken zorlanır. Korna sesleri duyulur, itişip kakışmalar olur. Yedi saatin içinde Balkız’ın

başına gelenler, Bayramı üzer. Arabayı bir kadına benzetir ve susturucunun ezilmesini, Ayfer'in arabaya binmesine yorar. Vapurda arabasına umduğu ilginin gösterilmemesi, Bayram'ı üzer ve bir kez daha arabayı aldığı için pişmanlık duyar. Türkiye'nin gidişatını beğenmeyerek, Türkiye hakkında olumsuz yargılarda bulunur.

Bursa'ya uzanan 40 numaralı devlet yoluna girişi bu şekilde olur. Bursa yolunun güzelliğiyle kendine gelir. Hiç kimsenin menzile yarasız beresiz ulaşmadığını düşünür. O, gözünden sonra sol elindeki serçe parmağını Almanya'daki ilk yıllarında kaybetmiştir. Kendi kendiyi hesaplaşır ve haline şükreder, bunun sebebi de Balkız'ı tamamen kaybetme korkusudur. Köyde, Remzi Abisi dışında herkesin ona hayırsız dediğini anımsayarak, köyden ilk ayrıldığı eski günlere döner. Düldüllerin oğlu, Sivrihisar'da ev almış, bir benzinlik kiralamıştır. Bayram da ona imrenerek peşine düşmüştür. Şehirdeki ilk deneyiminde, yanındaki arkadaşıyla beraber bir ekmek bile alamayacak durumdadır. Bursa yolunda onarım çalışmaları vardır. Bayram, yoluna devam ederken bir kamyonetin fırlattığı taş, arabanın ön camının çatlamasına neden olur. Arabası yüzünden hep diken üzerinde olduğunu fark eden Bayram, başından geçen olayları hatırlayınca, köyden hiç ayrılmamış olmayı ister. Almanya'ya gittiğine ilk defa pişman olmuştur. Kamyon şoförünü durdurur ve onunla yumruklaşır. Arabasını yaptırmak için servis aramaya başlar. Bursa'daki servisleri görünce şaşırır, çünkü Bursa'yı sadece ipek üretilen bir şehir olarak bilmektedir. Tamirhaneye girer ve fiyatları duyunca arabayı yaptırmaktan vazgeçer. Bayram'ın o an içinde bulunduğu durum yüzüne de yansımıştır.

“Bayram'ın yüzü artık acılı değil. Ağlamaklı değil. Böbürlenmeli hiç değil. Ne bir şaşkınlık, ne bir ürkeklik, ne bir suçluluk. Bayram'ın yüzü salt bir kin taşıyordu artık.” (s. 171)

Arabanın ön camını çatlatan taşın sorumlusunun, kendisi olduğu kanaatindedir. Kamyonun kuyruk sokumunda durmasaydı bunlar başına gelmeyecekti. Bayram'ı etkileyen şey; aslında kamyonun arkasındaki yazıydı. Kamyonun arkasında “Aşk Sevenin, Yol Gidenin.” cümlesi yazılıydı, bu yazı Bayram'ın seveda ateşini körüklüyor, onu içinden çıkamayacağı kararsızlıklara sürüklüyordu. Bu, Ballıhisar'a gidip gitmeme hususundaki kararsızlığıydı.

2.1.5. Daha Öteye

Yol anlatılıyor. “40 Numaralı Devlet yolu bu tepelerden mi süzülmekte? Bu ovalarda toplanıp toplanıp bu vadilerde mi nehirleşmekte? Bir uzun nehir olup Doğubeyazıt’ta, İshakpaşa Sarayı eteklerinde karaya dökülmekte? Yoksa bu yol, doğudan, İshakpaşa Sarayı eteklerinden bir yer altı suyu gibi çıkıp başka yolları kendine kata ekleye Adapazarı, İzmit, İstanbul yöresine, Bursa Ovası’na mı akmaktadır? Yolun deltasına, o deltanın üst üste yığılmış zenginliğine bakılırsa, Doğubeyazıt, 40 Numaralı Devlet Yolu’nun su gözü olmalı. Yol buradan fışkırıyor; kuzeyden, hemen hemen hep kuzeyden inip çıkarak, bölünüp toparlanarak geçtiği bütün ovaların, dağların, düzlüklerin neyi varsa getirip Marmara çevresine yığıyor. Böylece artık, bu yol deltasının dört bir yanı, gelişigüzel sürüklenmiş ürünlerin kargaşası ile toplu konutlardır, otellerdir, TV, çamaşır makinesi, buzdolabı, otomontajdır. Konserve, kumaş, kablo, kiremit, kav, kibrit... Bir deltada sürüklenip gelmiş neler bulunmaz? Bir delta kendini nasıl kabartıp kendine eklemeyiz? Boya, cila, tutkal, zımpara. Bisküvi, galeta, makarna. Sabuntozu, meyvetuzu, kolonya. Naylon torba, hazır çorba, zil, pil, firkete, terlik, çetel, bıçak, sentetik, kozmetik, plastik, havlu, kese, bisiklet, ciklet...

Doğubeyazıt, daha da doğurgan. Bir başka gözünden 2 Numaralı Devlet yolu’nu Orta Anadolu’ya salıveriyor. Bu yol da, geçtiği her yerden, kuzeyden, güneyden daha pek çok kolu kendine ekleyerek, 40 Numaralı Devlet Yolu’ndan daha da büyüüp hızlanarak gelip Bursa Ovası’na yayılıyor. Batıdan Lapseki yöresini de kendine ekliyor. Her yol, her şeyini getirip Kocaeli ve Marmara havzasına yığıyor. Ve yığılan her şey ancak burada bir değer kazanıyor.” (s.174,175)

Yolda bir yolcu otobüsüyle didişir. Otobüs Bayram’ın yüzünden fren yapar, yolcular korkar. Bir sağ şeritten, bir sol şeritten gittiği için aslında bütün suç Bayram’dadır.

Köydeki amcası hatırına gelir ve üzülür. Tarlasını sattığı zaman amcasıyla araları açılmıştır. Ona darılmayan bir tek amcasının oğlu, Remzi Abisidir. Almanya’ya giderken sadece onun yardımlarını görmüştür. Bayram, askerden önce minibüsçüde çalışırken, şoförün anlattığı zengin Afyonlu adam, Bayram’ı etkilemiş ve şoför farkına varmadan Bayram’ın aklını çelmiştir. Anlattığı Afyonlu adam, Demirel’in partisinde hatırı sayılır biriydi ve parti iktidar olunca adamın işleri yoluna girmişti. Bayram da Afyonlu gibi olmaya karar verir ama minibüsçü, bunları Bayram’a anlattığına pişman olur, çünkü Bayram kendini acındırarak minibüsçüden yardım istemiştir. Tarlasını satıp,

Afyonlunun elini öpmeye gider. Sonraları bir benzinciye ortak olur ve Remzi abisi onu görmeye geldiği zaman Bayram, Remzi abisinin kendisini şimdiki durumundan dolayı kıskandığını düşünür.

Tekrar Veligilleri hatırlar; Veli Münih'te otururdu. Bayram, Türk işçileri arasında pek sevilmezdi. Aslında Bayram'ın çıkarıcı biri olduğunu anlayan işçiler, onu aralarına almak istemezlerdi. İşçilerin, Almanların yanında çalışmalarına ve Almanlar tarafından küçük görülmelerine, Bayram durmadan karşı çıkardı. Bayram da işçilerin onu kıskandıkları için böyle davrandıklarını zannetmekteydi ve Almanların, insanlara değer vermediği konusunda arkadaşlarıyla hem fikirdi. Arkadaşları içinde en iyisi Veli'ydi. Şeker Bayramında, Bayram'ı evlerine davet etmişti. Veli'nin borç isteyeceğinden korkan Bayram, bütün parasını memlekete yolladığını söyleyerek kendince Veli'nin borç istemini engellemişti. Veli Bayram'a karşı son derece iyi niyetliydi. Bayram gittikten sonra, karısının Bayram hakkında söyledikleri karşısında, Veli arkadaşını haklı görmüş ve savunmuştur. Bayram, evine dönerken, Veli'ye yaptıklarına pişman olur, fakat bu düşünceleri kafasından atarak suçlu hüviyetinden kurtulur.

Eskişehir'e girerken Bayram; Veli, amcası, Remzi Abisi, Veli'nin küçük kızı, Afyon'lu çimento tüccarı arasında gidip gelmektedir.. Arabasına olan küskünlüğü biraz olsun azalmıştır. Ballıhisar'a varana kadar arabasına el sürmemeye karar verir. Karnını doyurmak için bir lokantada durmaya niyetlenir. Nihayet bir lokantada durur. Lokantada gördüğü garsonla kendisini kıyaslar. Afyonlu tüccarın yanındayken, işinde oldukça başarılı, son derece atik bir insan olduğunu hatırlar. Sonra, lokantadaki garsonu İbrahim'e benzeterek, İbrahim'e dönüş yapar; İbrahim'in Almanya'ya gitmeyişiinde onun parmağı vardır. İbrahim'in sağlık raporu, Bayram'ın yüzünden çürük gibi gösterilmiş ve Almanya'ya gidişi engellenmiştir. Oralara gitseydi yapamazdı diye düşünerek , kendi kendini teselli eder. Bayram, tüm parasını Afyonlu tüccara vermiş, bunun sonucunda da dolandırılmıştır. Köye yaklaştıkça, sabırsızlığı daha da artar. Karnı doyduktan sonra daha ılımlı düşünüp, kendine gelmeye başlar. Balkız'ı gözüne yine eskisi gibi güzel görünmeye başlamıştır.

Bir berbere giderek tıraş olur. Berber bir elektrikli tıraş makinesi olmadığından dolayı Bayram'a çıkışır. Bayram bu makineleri kullanamadığı için kendini haklı çıkarır ama zamanında Yaşar'ın, Braun marka makinesine konmuştur.

Kezban'a aldığı hediye düşünür. "... Getireceği şey hem salt Kezban için düşünülmüş olacak, hem Bayram tarafından çok düşünüldüğünü belli etmeyecek. Hem bunu belli edecek, hem Kezban'dan başkası anlamayacak. Hem Bayram, bu tür bir Almanya hediyesi olarak yıkıma uğramamış, varını yoğunu ortaya koymuş sayılacak, hem üç-beş marktan yukarı çıkmayacak. Hem açık hem gizli yürütülmesi gerekecek bu işin." (s. 197)

Mercedes'e kılıf almasaydı, Kezban'a daha iyi bir hediye alabilirdi. Kezban'a güllü bir eşarpla, gümüş bir yüzük almıştır. " (s. 199)

Köye varınca yapması gerekenleri planlar. Önce amcasının elini öpecek, kahvenin önünden Mercedes'i ile geçecektir. Kezban köydeyse Mercedeslinin Bayram olduğuna inanamayacaktır. "Bu Mercedes'in artık gerçekten kendisinin olduğuna inandığı gün, içine ilk oturduğu günde yüreğini böyle delice çırpınışlar almıştı." (s. 201) Kezban'a yaptığı haksızlıkların farkına varır. Kezban'ın abisine bir adres bile yollamamıştır. Tekrar İbrahim'i gördüğü günü anımsamıştır. İbrahim, Bayram'ı görünce haline acır. Çünkü Bayram'ın hali perişandır, üstü başı ise bulanmıştır. İbrahim, araba hırsının Bayram'ı öldüreceğine inanmaktadır. Bayram bir de amcasının onu görmek istemediğini hatırlar. İbrahim, Kezban ile Bayram'ı gözünün önüne getirerek, iki çıplağın bir hamama yakışacağını, o yüzden de ailesinin geleceğini düşündüğünden Almanya'ya gitmesinin zorunlu olduğuna inanmıştır. İbrahim, Bayram'a kooperatife yazıldığını söyleyince, Bayram hiç bir şeyden haberi olmadığı için kendine kızmıştır. Yoluna devam ederken her yerin betonlaşmış olmasına şaşırır. İbrahim hala işsizse, ona göre bu onun akılsızlığıdır. İbrahim, Bayram'ı da kooperatife yazdırmak için yardımcı olmak istemiştir. Fakat, Bayram geçmişini hatırlayınca, kooperatif işinden önceden haberi olmadığına öfkelenir, bunun sorumlusu ona göre İbrahim'dir. Bu yüzden İbrahim'i suçlar. İbrahim'in bütün işleri bitmiş sadece sağlık raporunu almak kalmıştır. İbrahim o sıralar Bayram'ın evinde kalıyor ve ona daha fazla yük olmak istemiyordu. Bir an önce köyüne dönmek onun en büyük hayaliydi. Raporu alma işini de Bayram halledecekti. İbrahim, Kezban'lara gittiği vakit, Bayram'ı öve öve bitirememişti. Bu durum Kezban'ın yüreğine su serpmiş, Bayram'ın araba konusundaki inatçılığına üzülerken, bu kez de suçu kendinde bulmuştu. Çünkü o da Bayram'ı beklemekteydi. Başka birine varmış olsaydı, Bayram onu çoktan unutmuş olacaktı.

Bayram hastanede. İbrahim'in raporunu beklerken, bir adamın ona "Ben istesem artık, aslan gibi delikanlıyı çürük çıkartır, kanserli veremliyi de sağlam yazdırırım

bunlara!...” (s. 214) demesi üzerine içindeki şeytana engel olamamış ve İbrahim’in raporunda sahtekarlık yapmıştır.

Porsuk nehri, bir insan gibi anlatılıyor. “ Porsuk, Eskişehir’in orta yerinden durgun, sinsi akmakta. Bulanık, ağdalı. Varını yoğunu toprağa gömer, sandıkta gizler; elevermez. Görenin, önüne sadaka koyacağı gelir. bir silkinse altın dökülür her yanından. Bunu bilir. Silkinmez. Bacaklarını karnına çeker; kendi üstüne çöreklenip bitini kırıyor, tornasını ovuyormuş gibi yapar. Kandırır da. Onu Eskişehir’in ortasında gören, bir eli yağda, bir eli balda olduğunu asla akıl edemez. Hilekar Porsuk, başucunda Porsuk Barajı’nın, ense kökünde Sarıyar Barajı’nın bulunduğunu bile unutturur. Şimdi, çirkin camilerine denk düşmekte blok apartmanları. Yeniyetmeler, artık iyice bunamış cimri bir kocababa olan Porsuk’un sandığını sepetini değiştirip bilir bilmez savurmaktalar eskimiş paralarını, kirli kurdelelere dizili altınlarını. İnönü Caddesi’ne çiçeksiz Buket Apartmanları, Odun Pazarı’na çimentodan parklar kurmadalar. Kendi giyinemeyen Porsuk’a, artık ne giydirirlerse öyle... Varlıkta yokluğa boyun eğmiş. Zekatlar geçinir. Pörsük karnında, kucağında saten yorganların yorgancılarından artık-kırpkılar. Fatih Sultan Mehmet İlkokulu, Yunus Emre Durağı, Atatürk Lisesi, Şale Oteli; Cici Şekerlemeleri, Şebboy Kolonyaları, bisküvi fabrikalarının taşra kolları; buzdolabı, çamaşır makinesi, elektrik süpürgesi, televizyon alıcısı satan kuruluşların vergi barajları; tespih taşları, pipo başları, bilezik, küpe, kolye yığınları; yıkık evlere çalım atan gökdelen yavruları; ucuzlamış o....., heveslenmiş meyhanesi... porsuk, hepsine boyun eğmek zorunda. Kaymazlı bir yanda, Emin Sakarya’nın yeni moda oğlu beri yanda... yemeyenin malını yerler. Arsalarını da tapulayıp satışa çıkarmışlar işte. Bir bölümü Mermer-İş’e koca bir bölümü Sakaryalar’a. Tekne kazıntısı, en küçük oğlan Ballıhisar’lı Düldüller’den Osman beyin adı yerine en yeni ad olup, Porsuk’un böğrüne fabrikalar kurduracak.” (s. 214 ,215)

Porsuk ve Sarıyer barajını görünce, aklına sattığı toprağı, amcasının ona satmaması için yaptığı ikazlar gelir. fakat Bayram yedi dönüm toprağına baraj gelse bile bir faydası olmayacağını söyleyerek, toprağını satmıştır. Bayram’a göre para parayı çeker. Az bir toprağına barajın faydasının olmayacağını düşünmüştür. Zaten toprağını sattığına pişman değildir. Yolda gördüğü arabalar karşısında şaşırır. Dolmuşçuluk yaptığı sırada memlekette bu kadar araba yoktu. Afyon yol ayırımının epey gerisinde canavar gibi bir biçerdöver, Bayram’ı iliklerine dek titretir. Bayram ekin tarlasına düşer, kaza geçirmiştir. Kaza anında bile önce Balkız’ı sonra kendini düşünmüştür. Bu halde

bile arabasıyla köye girme fikrinden vazgeçmemiştir. “ Zihni, ilk ağızda iki şeye çalışabilmişti; Birincisi, şapkasının başında durup durmadığı, ikincisi de aklının yerinde olup olmadığı.” (s. 221)

Bayram’a göre her şey hayal gibidir. Biçerdöver ortadan kaybolmuştur. Bayram ağlamaya başlar. “...Hiç dinmeyecek sanılan öksüz bir çocuk ağlamasıyla sarsıla sarsıla boşanıyor. Öfkeden çok çaresizliği, çaresizlikten de öte bir yaralanmayı barındıran, bir ucu katılmaya varan, gören bulunsa onu ağlaya ağlaya boğulmanın olanağına inandırabilecek bir boşalış. Ama, Sivrihisar’a ve Ankara’ya doğru koşup giden araçlar, kamyon sürücüleri Bayram’ı görmüyorlar. Onlar yalnız, bir buğday tarlası kıyısında, batıya hızla yaklaşmakta olan güneşin aşiboyası rengine daldırdığı bir Mercedes’i görüyorlar. Şarampolden yuvarlandığı apaçık belli bu Mercedes’i, olağan her şeye karşı duydukları bir kanıksamayla görüp geçiyorlar...” (s. 221)

Bir çok insanın ahını aldığı için bunların başına geldiğini düşünür. Kezban, İbrahim, Veli ve askerdeyken çavuşun emriyle böğrüne vurduğu adam. Bayram, köydekilerin onu bu şekilde görmesi halinde tekrar alaya alacak olmalarından korkar. Hemen toparlanmaya çalışır.

“Bayram bu sabah Kapıkule’den içeri girerken savaş dönüşü, barış dinginliğinde madalyalarla bezenmiş bir generaldi sanki. Bugünün akşamında tersyüzü ve zorla savaşa itilmiş bir neferdir. Üstelik artık yaşlı ve yorgun.” (s. 226)

Tamircilik tecrübesini kullanarak, Balkız’ı çalıştırır. Balkız’ın çalışması Bayram’ı çok mutlu eder ve onu ne kadar çok sevdiğini bir kez daha anlar. İbrahim’in raporunun çürük çıkmasındaki bütün suçun, bu işi yapan adamda olduğunu düşünerek kendine teselli verir. Sonra Kezban’ı hatırlar. Balıkçıyla evlenip evlenmediğini merak eder. Kezban’la evlendiği zaman ne yapıp edip, ona ve çocuklarına iyi bir yaşam kurmanın planlarını yapar.

Sivrihisar’a 15 kilometre kala Bayram’ın sabırsızlığı artar. Yetişmesi gereken çok şey vardır. “İşte artık tamam Bayram bey. İşte on dakikaya kalmaz köy kahvesinin önündesin. Yol düzgün olsa, beş dakika bile sürmez artık. Şimdi durmalı. Kendimize iyi bir çeki düzen vermeliyiz. Millet çoktan toplanmıştır söğüdün altında. Millet çoktan tarlasından, çiftinden, çubuğundan dönüp gelip...Kim bu traktörün üstündeki? Hala bak, İstiklalbağı’na doğru gitmekte. İstiklalbağı’nda kim var traktör sahibi olacak? Bir traktör bugüne bugün, acık sıksan bir Mercedes parası. Kimmiş bu babayiğit?

Demin, saman yüklü öküz arabası üstündeki adam tanıdık gelmemiştir Bayram'a. Şimdi bu İstiklalbağı'na sapan traktörün üstündeki delikanlı da tanıdık gelmiyor. Tek tük ahlat, palamut ağaçları. Sayıları daha da azalmış. Bodurluklarıyla damarlarında özsu dolaşıyormuş gibi beyaza çalar yeşilimtirak, kuru kabuk yapraklarıyla bu ardıç, bu ahlat, bu palamut tanıdık ama. İşte arpa ekili kırçıl toprakşal. İşte çoğu eğri, şimdi daha da eğrilmiş telefon direkleri. Uzaklarda , Bayram'ın henüz seçemediği elektrik direkleri ise yeni.

Bayram, anayolayırımından sekiz-on kilometre içeride sert bir dönemeçle karşılaşılıyor. Direkdiyonu güçlkle toparlıyor. Bir derenin yamacına doğru hızla iniyor. Vites değiştiriyor. Karşıdan bir atlı araba, onu süren yaşlı bir adamı, bir kadını ve dört çocuğu yüklenmiş, tırmanıyor. Akşamın alacalı renkleri kadınla çocukların çiçekli mintanlarındaki renklere baskın çıkıyor. O renkleri solduruyor ama, çocuk emzirmekte olan kadının başörtüsünü de morumsu pembeye boyuyor.” (s. 235)

Benzin almak için durduğu benzincideki adam arabayı kötü vurduğunu söyleyince, hemen orayı terk edip yoluna devam eder. Ballıhisar'a 13 kilometre vardır. Yolun asfaltlanmadığını görür. Balkız'a 5-10 dakika dayanması gerektiğini söyler. Yol eskiye göre genişlemiştir. Demirel, yolu asfaltlamak için söz vermiş fakat 12 Eylül darbesiyle iktidardan düşmüştür. Köy yolunda tanıdık kimseye rastlayamaz. Köye girerken oldukça kötü bir haldedir. “ Beyni vınıyor. Kulakları uğulduyor. Köye yaklaştıkça Bayram'ın üstüne yol yorgunluğunun ötesinde bir dirençsizlik çökmeye başlıyor. Sık sık soluk alıp veriyor. Bacaklarında bir titreme . Mercedes, kısacık yokuşu zorlanarak tırmanıyor. Bir düzlüğe çıkıyor. Her yan ıssız. Har yan cansız. Ayın yüzeyini anımsatan bir görünüm: Yaa Balkız. Bak bakalım senin Bayram nerelerde, nasıl topraklar üzerinde doğmuş. Bak, tanı da şaşakal. Ben bile şaşıyorum düşün. Nasıl delip çıktım o köyün yolunu...” (s. 236)

2.1.6. Kavşak

Bayram, köyde bir tek aradığı çeşmeyi yerinde bulur. Çeşme Hacı Ömer'in adına inşa edilmiştir. Ustanın da Kezban'ın abisi olduğunu düşünür ama buna inanmak istemez. İsmail, onun bildiği kadarıyla Ankarada'dır. Onun köyde olması fikri, Bayram'da nedenini bilmediği bir çöküntü yaratmıştır. Köy yolunda bir ara Güldenhouse yazılı kamyoneti gördüğünü zanneder ama yanılmıştır. En gösterişli

kravatını takınır. Yarası seğirmiyordur ama kalbi hızla atmaktadır. Şapkasını da takmayı ihmal etmemiştir.

Köye girmeden önce Balkız'a hiçbir şey olmamışçasına, ona acenteden aldığı ilk günkü gibi davranmaya çalışıyor, bir nevi kendi kendini kandırıyordu. Köyde nelerle karşılaşacağını bilmediği için hala çekingenlik duyuyordu. Aslında ruhsal durumunun da pek iyi olduğu söylenemezdi. "Bitkinliğini kafa bulanıklığını, gövde yerine tepeden tırnağa bir hurda taşımakta olduğunu en çok bu koyun sürüsünün orta yerinde duyuyor." (s. 242)

Köydeki çocukluk günlerine dalar; ilk televizyonu, radyoyu ve ilk arabayı gördüğü zaman 10 yaşında bir çocuktur. Bayram arabanın sahibi Hacı Ömer'e arabanın fiyatını sormuş ve Hacı Ömer tarafından terslenmişti.

Çeşme başında rastladığı çobanla konuşmaya başlar. Çoban Kezban'ın teyzesinin oğludur, Bayram bunu duyunca çok telaşlanır. Çocuğun "Nerelisin" sorusuna cevaben Afyonlu olduğunu söyler ama neden yalan söylediğini o da anlamaz. Çoban daha sonra Bayram'a arabasıyla ilgili sorular sormaya başlar. Bayram bu sorulardan rahatsız olur. Çobanın köyde hiç adam kalmadığını, çoğunun şehre göç ettiğini söylemesi üzerine Bayram'ın acısı daha da artar. Kendini avutmaya çalışır. Tanıdık kimselerin olmaması demek, Bayram'ın yolda kurduğu hayallerin gerçekleşmemesi demektir.

Daha sonra içini, İsmail'in Kezban'ı Bayram'a verip vermeyeceği korkusu kaplar. Eğer İsmail, kardeşini Bayram'a verirse, Bayram da onun BMW fabrikasında iş bulmasına yardımcı olacaktır.

Çocuk İsmail'in başından geçenleri anlatmaya başlar; İbrahim'in kardeş gibi bildiği biri yüzünden Almanya'ya gidemediğini söyler. Bu adam İbrahim'in raporunu çürük çıkartıp onun sırasını almıştır. Olanları öğrenen Kezban da Bayram'a öfkelenmiştir. Kezban, bütün hadiseleri bankada öğrenmiş, bankada çıkardığı hadise yüzünden bankadan kovulmuş, tanımadığı birine yar olmuştur.

Çocuğun tüm anlattıklarına karşın, Bayram her zaman olduğu gibi kendini haklı görmüş ve çocuğun yalan söylediğini düşünmüştür. Kezban'ın kocaya varmış olması Bayram'ı öfkelenirmiştir. Arabayı almak için gurbet ellerde sürünmüş, bir çok şeyi göze almıştır. Bunları hep Kezban için yapmıştır. Şarampolden yuvarlanması bile Kezban'ın yüzündendir. "Kezban... Yapılır mı bu?... Ben neleri göze almadım, bil... Kolyadı sanki? Şarampolden bile yuvarlandım da ben... Uçtum da yoldan... Ben niye

göstermeye gidiyorum kendimi köye?...” (s. 250) Bir taraftan bunları düşünür, diğer taraftan da çocuktan daha fazla bir şeyler duymamak için çeşme başını terk etmek ister, ama bir türlü kendine engel olamaz. Çocuk da Bayram gibi tedirgindir, bunları Bayram’a niçin anlattığını bilmez ama yine de Kezban’ı bir yabancıya anlatmak hoşuna gider.

Kezban bankadayken İbrahim yanına gelmiş, Bayram’ın ona yaptıklarını anlatmış, Kezban bunları duyunca bankada avazı çıktığı kadar bağırıp, küfürler savurmuştur. Ayrıca kadın bankadan kovulmakla kalmamış, fotoğrafları gazetede manşet olmuştur. Bu olaylar, köy halkının Kezban hakkında kötü şeyler düşünmesine sebebiyet vermiştir. Çocuk bunları anlatırken, Bayram bozulduğunu belli etmemeye çalışarak gülüyor ve diğer yandan da tüm bunların hayal olduğuna inanmak istiyordu.

Yoluna devam ederken Balkız’ı bile unuttur. Balkız iyice hırpalanır. Kezban’ın balıkçıyla evlenmesi Bayram’ı yıkmıştır. Bayram’ın köyde yüzüne bakabileceği tek insan Remzi Abisidir. Köy yolunda yaşadığı hayal kırıklığı köye girince karşılaştıklarının yanında hiç bir şey kalır. Köyde hiç kimseyi bulamaz. Hayal ettiği, düşündüğü hiçbir şey yoktur. “...o bildik ardıç yok. Ardıcı yol götürmüş... Fikrimin ince Gülü şarkısını dinlemiş olan o ardıç...” (s. 256)

Almanya bile Ballıhisar kadar yabancı gelmemiştir. Bildiği tanıdığı Ballıhisar müze olmuş, tanıdığı insanların hepsi köyü terk etmiştir. “Bayram, hangi yönü seçeceğini bilmeden, dörtyol ayrımında bekliyor. Hiçbir yöne sapmayı gözü tutmuyor, canı çekmiyor. Hiçbir yolun ucunda, kimse Bayram’ı beklemiyor.” (s. 261)

2.2. ŞAHİS KADROSU

2.2.1. Bayram

Bal rengi Mercedes'in sahibi olan Bayram, köyünden ayrılp, Almanya'ya çalışmaya giden bir Türk işçisidir. Balkız adını verdiği 230 Mercedes'i ile birlikte romanın tek ve asıl kahramanıdır. Köyünde dalga geçilen, hor görülen yetim bir çocuk olan Bayram, amcası tarafından büyütülmüştür. Türkiye'ye dönme sebebi de hasta olan amcasını sağ salim son bir kez görebilmektir. Bayram'ın macerası, Bulgaristan sınır çıkışında başlar. Yolda bin bir çeşit araçla mücadele eden Bayram'ın tek gayesi; köyüne arabasıyla birlikte sağlam bir şekilde girip, onunla dalga geçen insanlara kendini göstermektir. Bayram, otuzunu aşmış ama mücadele dolu yıllar geçirdiği için yaşından oldukça büyük gösteren bir kişidir. Yazar, Bayram'ı; "Aşağı doğru damar damar sarkan yanakları, sağ gözünün altındaki bir yanık izi, derine kaçmış gözleri, sarı-kara yüzünde cansız, mat, sigara isisi bir kırçillıkla uzayıvermiş sakallarıyla; ağzını açtıkça, sol üstten ikisinin eksikliği hemen görünen dişleriyle...." (s. 9) biçiminde tasvir etmiştir.

Yol boyunca Bayram'ın üzerinde sentetik hasırdan örülmüş tiral şeklinde, deniz yeşilli bir şapka, kırmızı renkli, Franz Lehor yazılarıyla süslü bir gömlek vardır. Bir araba sahibi olmanın gururuyla yola başlayan Bayram'ın mücadele ettiği ilk araç, Güldenhouse yazılı bir kamyonettir. Kamyonet Alman plakalıdır. Bunu yine Alman plakalı bir Ford Taunus takip eder. Bayram yolu hayal ettiği gibi bulamamıştır. Önünde, yanında hiç araç olmayacağını düşünmüştür. Yolda giderken de insanlardan beklediği ilgiyi görememiştir. Bütün bunlar yol boyunca Bayram'ı bunaltmıştır.

Bayram'ın romanda anlatılan en belirgin özelliği, arabasına olan aşırı düşkünlüğüdür. Arabasına bir sinek çarptığında bile durup, sinek lekesini temizleyecek kadar düşkündür. Bayram arabasına bu kadar düşkün olmasaydı, belki başına bu kadar olay gelmeyecekti. İşin en kötü tarafı da, Bayram'ın yanından geçerken onun bu düşkünlüğünü fark eden araçların Bayram'ı kızdırıp sollamaları veya arabaya toz, çamur gibi şeyler fırlatmalarıydı. Bütün bu olanlar, yolda dikkatli olması gereken Bayram'ı asabi bir hale getirmiştir.

Arabasına zarar gelmesinden korktuğu için, arkadaşı Veli'nin eşyalarını getirmeyi reddetmiş, hatta köydeki eşe-dosta yakın akrabalara bile hediye getirmemiştir. Bu davranışlarından dolayı Bayram'ın vefasız bir insan olduğu kanısına varmak mümkündür. Özellikle Veli, Bayram'a Almanya'da çok yardımcı olan, herkes ondan kaçarken, Bayram'ı evine alan tek insandır. Fakat Bayram bunları çabuk unutmuş, bir

araba uğruna Veli'nin ricasını kabul etmemiştir. Bayram'ın kendini haklı görmesi romanda şu şekilde ifade edilmiştir; "...Kıyabilsem Balkız'ıma, ben kendim için, hısım akrabam, eşim, dostum içini değil mi ya, yüklenirdim bir iyice. Bak, amcamız hastaymış da, ona bile eli boş gidiyoruz..." (s. 11)

Bayram yolda sadece yoldaki araçlarla mücadele halinde değildir. Kendisiyle de bir mücadele içerisinde. Bir çeşit hesaplaşma diyebileceğimiz bu mücadele, Bayram'da yol bitimine kadar sürer. Yanından bir araba geçmediği zamanlar, Bayram muhakkak hayal alemindedir. Yaptığı hatalarda, olumsuzluklarda mutlaka o haklıdır. Kendini kolay kolay haksız görmeyen Bayram, arkadaşlarına yaptığı olumsuz davranışlarda bile kendini haklı gösterecek nedenler bulabilmektedir.

Askerliğinde Gevaş'ta sürücülük yapan Bayram, kullandığı kariyol ile hava atmaya kalkışınca, askerliğin geri kalan kısmını, komutanı tarafından gönderildiği Diyarbakır-Siirt illeri sıkıyönetim komutanlığında tamamlamıştır. Hava atma özelliğinden dolayı komutanından işkenceler bile görmüştür. Komutanının ona yaptığı eziyetlerden biri, bu şekilde anlatılmaktadır.

"...Bir kez de Dicle kıyısında cipi durdurtmuş, Bayram'ı cipi önüne sırtüstü, bir pösteği yatırarak, direksiyona da kendisi geçip motoru çalıştırmıştı." (s. 12)

Bayram, arabasına olan düşkünlüğünden dolayı, karşımıza biraz da bencil bir tip olarak çıkar. Onun bu kadar bencil olmasında yaşadığı hayatın da payı vardır. Gerçekten de Bayram çok çalışarak bu arabaya sahip olmuştur. Nasıl ki küçük bir çocuk sahip olduğu oyuncaklarını zarar görmesin diye herkesten uzak tutar, kimseye el sürdürmez, Bayram'da da öyle bir çocukluk vardır.

Bayram'ın yol boyunca hayallerini süsleyen bir isim vardır. Bu onun çocukluk aşkı Kezban'dır. Romanın ilk bölümlerinde tam olarak Kezban'ı sevip sevmediğini anlamaz, fakat romanın sonuna doğru sevgisinden hiç şüphesi kalmamıştır.

Arabasını alırken karasızlıklar yaşar. Bütün hayatını arabaya endekslediği için bu hususta çok dikkatli davranır. "Her yıl neye, hangi model arabaya nişan alsa; yıl boyu kendini o model içinde görmeye heveslendirse, daha o modele yaklaşmasına bin mark kala bir yeni model araba geliyor. Göz açıp kapamadan daha. Ve üstüne iki bin mark fazla koymuş olarak..." (s. 45)

Bir çok işe girip çıkmıştır. "Sivrihisar'da araba lastiği yamama, oto tamir çıraklığı, Polatlı'da minibüsçülük, Temelli'nin oralarda iki üç aylık benzin pompacılığı, iki-üç aylık da dolmuş sürücülüğü Başkent'te. Başkent'te, Temizel Oto Tamir'de, Rıfat

Usta'nın yanında, dağınık iki-üç yıl. Birazı askere gitmeden önce. Birazı askerden döndükten sonra.” (s. 50)

Arabasına beklediği ilgiyi görmemiştir, ama lokantada durduğu zaman bekçinin arabasına imrenerek bakışı, Bayram'ın özlemini biracık olsun dindirebilmiştir. “... düdük üttürenin Mercedes'e beğeniyle baktığını yakaladı gözlerinden. Kurumla kapadı kapıyı.” (s. 52)

Bayram arabasını insan gibi tasavvur eder. Bekçiye asıl 75 model 280 SL alacağını söyleyince Balkız'ın kalbini kırdığını zanneder, gönlünü almaya çalışır. İlk başlarda bekçiye acımıştır. Bekçi, Bayram'a arabasını çekmesini söylediği zaman, Bayram'ın bekçiye olan duyguları değişir. “... Senin eline düdük verenin de, buraya bekçi dikenin de seni!” (s. 54) diye düşünüyordur artık.

Yemek konusunda da çok hassas davranır, parasının biteceğinden korkar. “Hakkım mı var taksimi bir yana itip kendi kör nefsimi düşünmeye? İyi de, versem versem ne kadar veririm şunun şurasında? Bilemedin yedi mark. Bu parayla bir sıyrığına bile merhem olamam Balkız'ın. Düşünme şimci. İşte hesap ortada. Canın çekti madem, doyun çık...” (s. 55) Tam dört kez geçti kebabçının önünden.... “Girmiyorum ulan. Daha hamamı var bunun berber tıraşı var. Otuz altı günde kaç depo benzin lazım daha. Dönüşü var bunun...” (s. 56) diye düşünür.

Arabası konusunda çok titiz olan Bayram'ın başına gelen ilk aksilik Mercedes'in yıldızını çaldırmasıdır. Hem maddi, hem de manevi açıdan yıkıma uğramıştır. Parasına kıyıp da yemek yiyemeyen Bayram'a çaldırdığı yıldızın parasını vermek zor gelir.

Benzincide durma konusunda karasız kalır, sonunda bütün kabahatin kendinde olduğunu anlar, zaten en başından beri bunu farkındadır. Aslında sürekli olarak bir hesaplaşma içerisinde.

Havsa'dan geçerken askerlik günlerinde yaptığı yanlışları hatırlar; komutanın gözüne girmek için hiçbir fırsatı kaçırmazdı. Bir yedek subayı hapishaneye götürürken, cipi süren Bayram, tutukluyu kendisine bir şeyler söylemek istiyor diye komutanına şikayet etmiş, komutan da bunun üzerine subaya bir tokat patlatmıştı. Bayram adamın ona o anki bakışını yıllar geçmesine rağmen unutamamıştı. “...Nasıl bir bakıştı o? Ülen, onca yıl geçti de şimci gözümün önüne geliyor bel!...Havsalı'nın bakışı nasıl desem? Bizim oralarda iflah olmaz bir atı vuracaklar mı, at aynen öyle bakardı billa! Vurulacak bir atla göz göze asla gelmeyeceksin. Geldin mi, ömrün boyu o at dirilir dirilir kalkar. Hem de hep bu bakışla. Kurtulamazsın...” (s. 66)

Arkadaşları, Bayram'a bir arabanın yatırım olmadığını anlatmaya çalışmış, kaza geçirmesi durumunda tüm yatırımların boşa gideceğini söylemişlerdir. Fakat Bayram arkadaşlarla ortak olmanın tehlikeli olduğunu düşünerek, araba almanın onu manevi açıdan rahatlatacağına inandığı için arkadaşlarının ortaklık teklifini reddetmiştir. Bayram hiçbir arkadaşına güvenemezdi. Hepsinin çıkarı olduğu için ona ortaklık teklifinde bulunduklarına inanırdı. Arkadaşları evli, çoluk çocuk sahibi insanlardı. Kendilerinden başka düşünceleri gereken bir aileleri vardı. Bayram'ın araba konusunda çok ısrarcı olmasının belki de en önemli sebebi, küçükken köyde gördüğü arabanın etkisinden kurtulamamış olmasıydı.

Yolda gördüğü sürücülerini küçümseyen Bayram'da kendini beğenmişlik söz konusudur. Düşünceleri şu şeklide yansıtılmıştır. "Şunların hali de ne sefillik. Döküm saçım. İnsan memlekete gelirken böyle, bizim gibi efendice gelmeli ki tadı çıksın..."

Bayram'ın bu bencil ve kendini beğenmiş davranışları tüm yol boyunca devam eder. Arabasını sollayan tüm araçlara kızar. Çünkü Balkız gibi bir arabayı sollamak onların haddi değildir.

Yolda "Fikrimin İnce Gülü" şarkısını dinlediği zamanlar Kezban'ı hatırlar. Kezban'a kızmasının nedeni, onun da arkadaşları gibi araba almasını istememesidir. Bayram, Ankara'da iken Kezban'ı gördüğüne şaşırılmış ve Kezban'a küçümseyerek bakmıştır. Kezban o sıralar gündelikçi olarak çalışıyordu, Bayram da tamirci çırağı olmasına rağmen Kezban gözüne basit, acınacak bir kız olarak görünmüştü. Onu çok seven Kezban'ı bu kadar küçümsemesinin nedeni, Bayram'ın kendine olan akıl almaz öz güveniydi. Çünkü, o zamanlar bile, ilerde bir gün, bir arabası olacağına inanıyordu.

Bayram yolda rahatını kaçıran Güldenhouse'un sürücüsünü polise şikayet eder, ama umduğunu bulamaz. "Ağzı sarımsak kokan memur, Güldenhouse sürücüsünü koruyucu kanatları altına alıyor. Onu, kamyonetine doğru götürüyor. Eliyle koluyla özür diler gibi işaretler yapıyor çocuk yüzlüye..." (s. 89) Polisler Bayram'ı değil de kamyon şoförünü haklı görünce Bayram çok zor bir durumda kalmıştır. Kamyonun yabancı plakalı olmasından dolayı polislerin onu kollayacağını düşünmüş fakat yanılmıştır. (Gerçekte onun arabası da yabancı plakalıydı.) Fatura Bayram'a pahalıya mal olmuş, 60 lira para cezası ödemiş ve hapiste yatmaktan kendini zor kurtarmıştır. Polislerden fatura istemediği için kendine kızar. "Ah Bayram, ah Bayram!... İnekliğine doyma sen e mi Bayram?" (s. 91) Burada kendini aşağılama söz konusudur.

Devrin siyasi liderlerini de kendi çıkarları doğrultusunda eleştirir. Yıldızın çalınmasından Ecevit'i sorumlu tutar. Ecevit af çıkarıp, suçluları hapisten çıkartmasaydı, Mercedes'in yıldızı da çalınmayacaktı. Menderes'i sever, çünkü Menderes zamanında Bayram'ın köyüne araba gelmiş, ilk olarak Menderes Ballıhisar'ı ziyaret etmiştir. Erbakan'ı da sever, çünkü, cumaları Bayram'ın namaz kıldığı Almanya'daki cami onun sayesinde yapılmıştır.

Yolda kaza yapan bir araba görür. Bu arkadaşı Veli'nin arabası olmasına rağmen durmaz. Bayram'ın kişiliği burada da kendini gösterir. Ölü ve yaralılar varsa bunların başına kalacağından korkar. Ama yol boyunca da öldüler mi, kaldılar mı, diye düşünmekten de kendini alamaz.

Bayram yolda en çok İstanbul'dan geçerken başına bir kaza gelmesinden korkar. İstanbul'u sağ salım geçtikten sonra rahatlayacağına kendini inandırmıştır. Bayram'ın gözleri bulanıyor, başı dönüyor. Bütün bu toplu konutlardan ansızın yola çıkıveren bir araba, bir bisiklet, mayolu bir yeni yetme onu büsbütün yoruyor. Çamurlandığı yetmiyor, frenlerin de canına okuduk Balkız'ın. Bir kurtulsak şu lanet yerden. İstanbul'u da bir atlatsak. Bir düşsek تنها yollarımıza. Sabır, kızım. Tut kendini." Diyerek Balkız'ıyla konuşur. (s. 105)

Yazar'a göre Bayram salt arabasıyla ilgilendiği için yoldaki güzellikleri fark edememiştir. "Küçükçekmece' de denizi iyice tanıyabilirdi. Onu gölden ayırt edebilirdi. Hazır, iki örnek de yan yana dururken, Marmara kafasında ayrı bir yere, Van Gölü ayrı bir yere otururdu. Kendi yerlerine. Denize uzaktan bakmanın serinleticiliğini, dinlendiriciliğini bile öğrenebilirdi. Öğle güneşinin, durup arabadan inerken başına oturttuğu parlak şapkasına aldırmadan, ucu kızdırılmış bir demir çubuk gibi beynine saplandığını daha az duyabilirdi." (s. 111)

Arabanın stop lambasının düşmesi, Bayram'ı üzüp, sinirlendiriyor. Bu sefer kabahati Balkız'ında buluyor. "Kız, yoksa sen Pazartesi doğumlu musun? Yahut, Cuma? Hattın ucundan Cumaları mı çıkanlardasın yoksa? (s. 113) Fakat daha sonra, Balkız için düşündüklerinden dolayı pişmanlık duyuyor. Onu hurda olarak hayal edince içi cız ediyor. Balkız'a tekrar geri dönüyor.

Yalova vapurunda ilk defa Balkız'ından ayrılmıştır. Bu durum onda hem endişe, hem de hüznü yaratıyor. Balkız'ın başına kötü bir şey gelmesinden korkuyor. Vapurda satıcılara karşı patavatsızlıkta bulunmuştur. Adamın elinde tuttuğu yedi marifetli bıçağın Alman malı olduğunu söylemesi ve kimsenin buna aldırmış etmemesi Bayram'ı

hayal kırıklığına uğrattır. Vapurdaki insanların ona ilgi göstermesi Bayram'ı birazcık ferahlatır. Özellikle bir yolcunun Bayram'ın gömleğine iltifat etmesi, onu büsbütün havaya sokar. Vapurda arabasına tükürüldüğünü fark eden Bayram, bunun da Ecevit yüzünden olduğuna inanır.

Bayram, kendindeki kompleksin nedenini ilk defa Boğaz'dan geçerken itiraf ediyor. Bu aynı zaman da Bayram'ın ilk itirafıdır. "...Şimdi tuzumuz kuru artık tabii; altımız tekerlekli ya, Kezban'a sevdamız alev alıyor. Eskisinden çok kafamıza düşüp duruyor Kezban'ımız. Yanlış mı etmişim? Ne demek? Bir araba hem istikbal, hem şan ve şeref. Şansız şerefsiz düğün mü olurmuş? Olanları gördük. Köylü benimle eğlenirdi. Kim ki beni adam yerine koymadı, şimdi kendi çulsuzlukları yanlarına kar. Benimle eğlenmeleri yanlarına kar. "İnce Gül Bayram...", "Deloğlan...", "Ayrarı yok içmeye..." öyle mi? Görün artık. Bozum olacaksınız, bozum!" (s. 124)

Bayram'a göre araba sahibi olan insanın aynı zamanda itibarı da artmaktadır. Çünkü köye ilk gelen araba karşısında köyün en yaşlısı bile ayağa kalkmış, arabanın sahibine itibar göstermişti.

Bayram, Kezban'ı Ankara'da gördüğü zaman ona yemek ısmarlamaya bile tenzzül etmemiş, daha sonra Kezban'ın simit almayı teklif etmesi karşısında yaptığına birazcık pişman olmuştur. Bayram'ın böyle davranmasının sebebi, Kezban'dan ona bir hayır gelmeyeceği ve Kezban'ın işlerini engelleyeceği düşünceleridir.

Yolda başına gelen iki küçük kaza yüzünden arabasını köye nasıl sokacağını düşünür. Fakat daha sonra köylüleri küçümseyen bir tavırla, Mercedes'in başına gelen küçük kazaları fark edemeyeceklerine kanaat getirir.

Vapurda, Ayfer adında bir kıza çarpar. Tavırlarından dolayı onun basit bir kız olduğunu, Mercedes'i olan bir insanı reddetmeyeceğine inanır ki, durum gerçekten de öyledir. Fakat, Bayram'ın acemiliğinden dolayı kız arabayı terk eder. Bayram arabada kızın üstüne abanınca, kız korkarak arabadan atlamıştır. "Başarısızlıkla sonuçlanan Ayfer deneyi ise, onu yeniden sindirmiş, ufalamış, ürkekleştirmişti." (s. 156) Ayfer'e duyduğu kızgınlığı terbiyesizliğe dönüşür. "Kezban'ın balıkçıdan artanı senden yenidir..." diyerek kızgınlığını göstermiştir. (s. 160)

Türkiye'de insanların birbirlerini itip kalkmalarına şaşırır. her şeyin Almanya'daki gibi olacağını düşündüğü için yine hayal kırıklığına uğramıştır. Çünkü, Almanya'da arabalar, Türkiye'deki gibi birbirleriyle yarış halinde değillerdir. Bayram,

yine kendine bir itirafta bulunur. Almanya’da yaşamış, orayı sevmiş olmasına rağmen, “Altın Kafesteki Kuş” misali köyünü özlemiştir.

Yoldayken kimsenin menzile yarasız, beresiz ulaşamayacağını düşünerek kendine teselli verdiği anlar da oluyor. O da araba sahibi olmak için Rıfat Usta’nın yanında çalışırken, gaz tüpünü patlatmış, bu patlamanın sonucunda yüzünde ömür boyu geçmeyecek, hep seğirecek bir yara izi kalmıştır. Bayram’ın sinirlendiği ve heyecanlandığı zamanlarda bu yara izi hep seğirmektedir. Almanya’daki ilk yılında ise sol elinin serçe parmağını kaybetmişti. Bunları düşünerek, Balkız’ın başına gelenleri normal karşılıyor. Çünkü o bile, insan olmasına rağmen türlü kaza ve belalar atlatmıştır.

Köyden ilk çıktığı günlere dalan Bayram, köyünü de hap başka insanlara imrenmesi yüzünden terk etmiştir. Köylülerden birinin Sivrihisar’da ev alması Bayram için bir örnek oluşturmuş, o da amcasının tüm karşı çıkmasına rağmen tarlasını satıp, köyden ayrılmaya karar vermiştir. Bayram’da vefasızlık da vardır. Onu büyüten amcasının sözünü dinlememiş, kafasına estiği gibi hareket etmiştir. Almanya’da iken amcasını arayıp sormamış, para bile göndermemiştir. Nasıl olmuşsa, amcasının hastalandığını duyunca köyüne dönmeye karar vermiştir. Aslında Bayram’ın köye gitme sebebi, köyde onunla dalga geçen insanların yüzünü kızartmak, onları utandırmaktır. Yol boyunca heyecanının sebebi de hep bu yüzdendi. Tabi Amcası başta olmak üzere yakınlarının ona karşı tepkisini de merak etmekteydi. Yolda başına gelen kazalar, en başta hayallerinin gerçekleşmemesi demektir. Arabasını köy halkına sapasağlam gösterememesi, Bayram için kötü bir son olacaktı. Yolda bir tomruk kamyonunun arabasına çarpması Bayram’ı büsbütün alevlendirmiş, hayallerine gölge düşürmüştür. Bu kazanın Balkız’ın başına geleceğine kendi başına gelmesini ister. Arabasına kendi canından daha değer verdiğini anlamak mümkündür. Fakat bunun temel sebebi Balkız’ı eskiden yaşadığı olaylara karşı bir kalkan olarak görmesindendir. Balkız’la köye girdiğinde köyün “Deloğlan” adını verdiği eski Bayram unutulacaktır.

Köyünde seilmeyen insan olma özelliğini Almanya’da da sürdürmüştür. Almanya’daki Türk işçileri Bayram’ı aralarına almak istememişlerdir. İşçilerin arasına girdiği vakit, Bayram kendini hemen belli eder, her şeye muhalefet olurdu. İşçiler Almanların acımasızlıklarından bahsettiklerinde, Bayram onların bu tutumlarında haklı olduklarını iddia ederdi. Bayram’a yakınlık gösteren, evine davet eden tek insan Veli’ydi. Ama Bayram çıkarları doğrultusunda ona bile sırt çevirmişti. Yolda Veli’nin

arabasının kaza yaptığını görmüş, onların başına kalacaklarından korkarak inme kibarlığında bile bulunmamıştı.

Bayram'ın korktuğu başına gelmiş, araba büyük bir kaza geçirmiştir. Arabayı çalıştırıp yoluna devam etmiş, başına gelenlerin İbrahim'in ahı olduğuna inanmaktan da kendini alamamıştır. Almanya'ya gitmek için, İbrahim'in sırasını almış, raporunu çürük çıkarmıştır. Bu Bayram'da büyük bir vicdan azabı yaratır. Ama çoğu zaman da kendini teselli ederek, haklı görmeye çalışır. Aynen Veli meselesinde olduğu gibi.

Bayram, yol boyunca hayalini kurduğu köye vardığında, büyük bir hayal kırıklığına uğrar. Tıpkı yolda başına gelenler gibi. Bayram büyük bir yıkım yaşar. En büyük hayal kırıklığını da, köye girmeden yol ağzında karşılaştığı çocukla konuşunca yaşamıştır. Çocuk Kezban'ın akrabasıdır. Bayram kimliğini saklayarak ona sorular sormuş; çocuk, Kezban'ın Bayram denen bir adam yüzünden hayatını mahvedip bir balıkçıyla evlendiğini anlatmıştır. Bunlarla da kalmayıp, köydeki İbrahim'in de yine aynı adam yüzünden Almanya'ya gidemediğini anlatmış, Bayram çocuğa çok sinirlenmiş, yaşadıklarının bir çeşit hayal olduğuna inanmak istemiştir "Çeşme başında ne konuşulduysa hepsi bir uğultu Bayram'ın kulaklarında. Bir rüya. Karabasan. Bu sürü hiç inmedi çeşme başına. Bu çakır mavi gözlü sürü çobanını hiç görmedi. Burada yıkandı. Balkız'ı parlattı. Burada giyindi, süslendi.." (s. 254) Artık arabasına bile önem vermiyor Bayram. Gerçeklerle yüz yüze gelmenin şokunu yaşıyor. Bayram belki de yaptıklarının cezasını şimdi çekiyor. Köye girdiğinde hayalini kurduğu ardıcı görememek Bayram'ı daha kötü bir hale getirir. Köy artık bir müze olmuştur. Köy eşrafından kimsecikler yoktur. Böylece Bayram'ın yol serüveni hüznle noktalanmıştır.

2.2.2. Nuran Hanım

İş ve işçi Bulma Kurumu'nun Kapıkule Şubesi'ndeki görevli memuredir.

"Kırkına gelmiş, evlenmeyi artık tümüyle aklından silip kendini koyuvermiş. Şişmanlığı, kötü toplanmış saçları, bunu söylüyor. Hiçbir şeye direnmiyor. En çok da önüne konulan armağanlara, anmalıklara direnci yok." 14

"Kadının masasına bırakılan sigara kutuları, alçakgönüllü bir gazlı çakmak ya da alçakgönüllü bir şişe şampuan artık bütünüyle Nuran Hanımın sömürücülüğünü belgelemektedir. İşçilerse... Allah razı olsun şu kadından. Girişte olsun, çıkışta olsun bizi ne çeşit belalardan koruyor. Bir küçük armağan sunmuşuz. Gönülden kopma. O da torbasına atıvermiş. Ne olur? Maksat, takılıp kalmayalım şuralarda..." (s. 15)

Bayram'ın pasaportunda mühür olmadığı için Bayram'ı hem korkutmuş, hem de mühür basmak için Bayram'ı yalvartmıştır. Nuran Hanım çalıştığı yerde her şeyin formalite olduğunu düşünen, kendi çıkarları doğrultusunda görevini yapmaya çalışan bir bayandır. Bir işçinin, Bayram'ı çok korkuttuğunu söylemesi üzerine, genel bir değerlendirme yaparak kendini haklı çıkarmış, Bayram gibi işçilere yapılanların müstahak olduğunu anlatmaya çalışmıştır.

“ – Ödünü patlattınız garip işçinin! (s. 37)

Nuran Hanım ona kuşkuyla bakıyor. Yolunu yokuşa sürmeye hazırlanıyor: Demin Vedat'ın duvar dibine çektiği salak değil mi bu? Pek de çabuk uyanmış ayol. Hadi canım, bu Vedat solcunu bir olsa ne çıkar sanki? Neyine dikkat edecekmişiz bu süt kuzusunun? Neye yarar senin viz vizlanman adamların kulaklarını dibinde hey oğlum?... Senden kuşkulananların kuşkusunu boşa çıkarma bari aptal. Dün o müfettişler neden dolanıp durdular burada? Dün buradan kaç deri kamyonu çıktı, bir düşün! Öylecene. Bas, dediler çıktı. Bas, dediler çıktı. Çeşitli saat aralarıyla. Deri Fabrik'te en büyük hisse kimin? Git önce bunu öğren bakalım. O deri kamyonlarının içindeki de deri mi, kum mu? Bunu da bir öğren. Ya önceki gün giren Freightlines neyle doluydu? İran'a geçiyor, öyle mi? İran'a varacak doğru. Ama , bütün yükü de İran'a mı varacak? Git, araştır bakalım bu uzun kasa nerede boşalıyor? O, lafını pek sevdiğini hangi işbirlikçi kapılarında? Sen Bambi çikletlerinin montaj çiklet olduğunu biliyor musun peki? İthal kotasında çiklet hamuru yazılı mı? Git, onu araştır işte. Basılı kağıtları ayet gibi belleye belleye feri erkenden kaçmış gözlerini benim üstüme dikip duracaksın da ne olacak? Kulağını, şuradan geçen bir arabanın nasıl soluk alıp verdiği dayayacağına, dön dur benim çevremde... Dolap beygiri sen de... Ben burada kaçın kurasıyım hey çocuk! Biz bu ufak armağanları almak zorundayız. Bir şey almayan, sınır kurallarına ters düşer. Bu Vedat gibiler sıralarını yeni savdılar. Akılları erdiyse erdi. Ayakları yere değdiyse değdi. Şimdi sıra şunlarda. Ödünü patlatmışım garip işçinin, baksana. Bunlar adam gibi ezilmeliler ki, adam gibi de silkinsinler.” (s. 37,38)

2.2.3. Vedat

İş ve İşçi bulma Kurumu'nun Kapıkule Şubesi'ne iki ay önce atanmış, Nuran Hanımın değerlendirmesiyle solcu, işçi haklarını savunan bir kişidir.

“Önlenebilecek her türlü kötülüğü önleyebileceği, eğri giden her şeyi düzeltebileceği inancını bir kez de burada sınamaya hevesleniyor. Yapıyı temelden

değiştiremedi. Bir süre için çatının kiremitlerini aktarmak belki... böylece, arabalarının üç aylık triptik sürelerini aşdırmış dalgın işçilere kanat germek için çırpınıyor. Onların her türlü boyun eğmişliklerine baş kaldırıyor.” (s. 15)

Vedat, işçilerin Nuran Hanıma verdiği rüşvetlerden rahatsızdır. İşçilerin kendilerini zora sokmalarının boş olduğunu anlatmaya çalışır. Yanına gelen bir işçi Vedat’a mühür vurmaı için yalvarır. Vedat ise, elinde hiçbir şey olmadığını, her şeyin Nuran Hanımda bittiğini düşünerek üzölür.

“Mühür Vedat’ın elinde değil ki. Mühür de, imza da Nuran hanımın elinde. Vedat’ın elinde olan salt birkaç kitap, birkaç öğüt. Dün öğrenciyken, elinin altında daha çok şey vardı. Arkadaşları, forumları, miting alanları, bugün kala kala bir sınır karakolu, bir de buranın Nuran Hanımı işte. Gerisi İstanbul’da yarım duruyor. Öğrenciliği nasıl yarım duruyorsa, öyle.” (s. 16)

Vedat, üniversitede çok konuştuğu için arkadaşları tarafından dışlanmışır. Bu yüzden Bayram’a benzer. Arkadaş toplantılarına çağırılmamıştır. Çok konuştuğu için insanları rahatsız ettiğinin kendisi de farkındadır.

“Çok konuşuyorum. Her zaman gereğinden fazla konuşuyorum. Ben kimseyi ele vermem. Hep kendimi ele veriyorum. İşte yine çok konuşuyorum. Kimseyi bulamadıkça, kendimle çok konuşuyorum.” (s. 17)

“Depodan hiç konuşmadan çıktı. Birden, ne arkadaşlarını, ne fakölteyi, ne baba evini; ama tutukevini özlediğini duydu. Küfretti. Kime? Nuran hanımla niye uğraşıyorum? Neyi kanıtlamaya çalışıyorum? (s. 17)

2.2.4. Ayfer

Bayram’ın Yalova vapurunda karşılaştığı kızdır. Bayram vapurda Ayfer’e çarpmış, özür dilemek için biraz gecikmiştir. Buna sinirlenen Ayfer, ilk önce Bayram’a fazla yüz vermemiş ama Bayram’ın onunla ilgilenmesine sevinmiştir. Etrafındaki insanlara karşı kendini beğenmiş bir tavır takınmıştır. “Kadın, resimli romanını büküp duruyor. Aldırmazmış gibi duruyor ya, çevresindekilere karşı yinede üstten bir bakış: Görün işte, taa Avrupa’lardan kalkıp gelen, o kadar çok kadın tanınmış bir Mercedes’li bey bile peşimde benim.” (s. 147)

Ayfer’le Bayram birbirine benzer tiplerdir. Bayram arabasından dolayı kendine güvenirken, Ayfer de giyiminden dolayı Bayram’la aynı duygular içerisinde. Mercedes’li bir adamın onunla ilgilenmesi, Ayfer’i karasızlığa götürüyor,

mahallesindeki Ercan'ı hayal ediyor. “ Gerçi bizim manikür dükkanı üstünde oturan Ercan'ın arabası daha dehşet. İnsan onun içine kurulup da, yanında Ercan'la şöyle bir Boğaz'a çekse gitse, herkes döner bakar valla.” (s. 147 148)

Bayram'ın Almanya'da çalışması, Ayfer'i cezbediyor. Bayram'la evleneceği vakit, sahip olacağı nimetleri düşünüyor. “ Saf bir adam bu Bayram. Bana tutuldu. Kız sersem, elin karılarının pis ayaklarını adam edeceğim diye kamburun çıktı. Parmakların nasır tuttu be. Sakız gibi araba işte. Mercedesli bir kısmet her zaman çıkmaz önüne. Üstelik bayağı yakışıklı adam. Giyinişi salakça, ama sen onu çeker çevirirsin. Yol yordam öğretirsin. Avrupalara gidersin. Şimdi bunların hepsi kelleyi kulağı düzdü. Bir araba, bir kat. Fabrikada hisse senedi. Bankada para. Sigortası da caba. Bak Melek'in sözlüsüne. Sinop'tan donsuz çıkmış, şimdi İplik-Örme Tesisi'nde en büyük hisse onun. Altında Opel. Melek'e inat, kurul sen de şunun Mercedes'ine. Git ordan önce Avrupa'lara. Melek pisinin çalımını da şurama geldi artık haa! Akşamları Sabri'nin Opel'inde dört dönüyor İstanbul'u. Biz de elimiz degecek, ninemizden izin çıkacak da Mudanya'nın boklu denizine kaçamak gireceğiz. Ben böyle acık boyanıyorum, modaya uyuyorum ya memlekette adımlı orospuya çıkardılar. Aslı sebep hep o Hamdi beyin oğlu Ziya domuzu yaa!... bandaki de alık. Alır sandım. Bak bu öyle değil. Bunu , istesem, burnuna halka takar, dilediğim yere çeker götürürüm. Ben nasıldım bir zamanlar? Allah rahmet eylesin, ağabeyimin korkusundan şöyle bir yarım kollu bir şey giyemezdim. Şimdi bu Avrupa görmüş. Beni sıkamaz. Ama bakarsın, şu bu derken aşık da oluvermişim adama...” (s.147-148)

Ayfer'in hayalperest olmasının sebeplerinden biri elinden düşürmediği romanlardır. Kendini Bayram'la evlenmiş, Almanya'ya yerleşmiş her şeye sahip bir insan olarak hayal ediyor. Daha önce Ziya isminde birini sevmiş, Ziya ise onu terk etmiştir.

Ayfer, Bayram'ın Almanya'da BMW fabrikasında çalıştığını öğrendikten sonra, Bayram'ın beraber yolculuk etme teklifini kabul eder. Arabaya biner , fakat Bayram'ın sarkıntılık etmesi sonucu kendini arabadan zor atar. “Mercedes'in sağındaki bir otoyola küt diye vurdu Ayfer, kendini dışarı attı. Sıyrılıp çıktı.” (s. 153)

2.2.5. Güldenhause Kamyonetinin Sürücüsü

Bayram'ın yol boyunca karşılaşp rahatsız olduğu kamyonetin sürücüsüdür. Kamyonet sürücüsü, Bayram'ın tuhaf bir insan olduğunu anlamış, onu kızdırmak için

yol boyunca elinden geleni yapmıştır. Bayram'ın isteğiyle polisler Güldenhouse kamyonetini durdurmuş, Bayram sürücüyü görünce şaşırmıştır.      , kamyonetin sürücüsü  ocuk denilebilecek yaştadır. "Bir  ocuk bu. Belki de on yedisini henüz devirmiş. Çocuğun sakalı hiç titremiyor artık. Arsız arsız gülmüyor. Gözlerinde bir şakacı pırıltı, bir yaramaz sevecenlik... Bayram'ın arabasına olan tutkusunu bu yeryüzünde sezebilmiş tek kişi... Bu sezginin getirdiği bir kedi sokulganlığı... T ketilmişi yeniden bulmanın kıvancı..." (s. 87)

2.2.6. Bekçi

Bayram'ın Edirne'de durduğu lokantanın önündeki bek idir. Bayram, onun bakışlarından Mercedes'i beğendiğini anlamıştır. İlk  nce Bayram'a kibar davranmış, "beyim" diye hitap etmiştir. Bekçi, daha sonra Bayram'ın park yerindeki tutumlarından rahatsız olmuş, ona sinirlenmiştir. Bayram'ın da bekçiye olan davranışları aniden değişmiştir. "...Senin eline düdük verenin de, buraya bekçi dikenin de seni!... sanki on santim açıktan park edilirse ne olurmuş? On santime bir araba daha sığacak değil ya, Allah, Allah!..." (s. 54)

"Bununki de iş değil, k peklik. Tam kendine layığını bulmuş işte. Bizim taksilerimizin önünden ardından havlayıp duracak böyle. Bin beter ol!" (s. 55)

2.2.7. Trafik Polisi

Bayram'ın 1 Numaralı Devlet Yolu'nda karşılaştığı trafik polisidir. Bayram polisin arabaya imrenerek baktığını görüyor. "... gizleyebildiğinden artakalan bir hasetle bakıyor Bayram'a. Bayram bu bakıştan g neniyor yine. Yine omuzlarını dikiyor." (s. 84) Polis, Bayram'ı küçümsüyor, kendisi zamanında Almanya'ya gitmek istemiş ama gidememiştir. Bayram şahsiyetinde birinin gitmiş olması, polisi sinirlendirmiştir. "Biz kaç yıl bekledik, sıramız gelmedi de dışarıya gitmeye, bu Allah'ın hırtı hırbosu gitmiş de, dönüyor baksana." (s. 85)

Bayram'ın Güldenhouse kamyonetini durdurmasını istemesi üzerine polis Bayram'ın isteğini gerçekleştirir, fakat, işin sonunun boş olduğunu görünce çok öfkelenir. "Allah belanızı versin hepinizin de! Yerlinizin de , yabancınızın da... ulan, gelen geçene kepaze olduk be! Ulan ben  stlerimce sevilip takdir edilmiş bir trafik polisiyim. Altıma boşuna vermediler bu sirenli motosikleti. Ben keyif için

dikilmiyorum bu yollarda, efendi! Senin gibi Alman ekmeği de yemiyorum.” (s. 88)
 Polis en sonunda dayanamayarak Bayram’a 60 lira ceza ödetir.

2.2.8. Kezban

Bayram’ın köydeyken sevdiği, çocukluk aşkıdır. Bayram, Ankara’ya gelince, o da abisinin yanına gelmiş, el kapılarında hizmetçilik yaparak yaşamını sürdürmeye çalışmıştır. Bayram’ı Ankara’da Temizel Oto tamirhanesinde görmüş, çok sevinmiş, ona içerisinde “Fikrimin İnce Gülü” şarkısının olduğu bir plak vermiştir. Bayram’a olan sevgisinde çok inatçı olan Kezban, bazen Bayram’ı bu sevgisinden dolayı bunaltmıştır. Bayram, Kezban’ın onu yolundan edeceğine inanmaktadır nitekim Kezban, Bayram’ın Almanya’ya gitmesini istemeyerek Bayram’ı haklı çıkarır. Kezban, Bayram’ın araba tutkusundan rahatsız olmasına rağmen, kendini Mercedes’te otururken hayal etmekten alamamıştır. Bayram’ın İbrahim’e yaptığı sahtekarlıklara sinirlenen ve ondan ümidini kesen Kezban, en sonunda uzun zamandan beri onu isteyen bir balıkçıyla evlenmiştir.

2.2.9. Çoban

Bayram’ın köyün girişinde karşılaştığı çocuktur. Bayram, ilk başlarda çobanın hayvanlarını yol ortasında sürmesine sinirlenmiş, çobanla konuştuktan sonra sinir, yerini farklı duygulara bırakmıştır.

Çoban, Bayram’ın arabasına hayranlık duymaktadır. Bayram bu çocuğu kendine, köydeyken, arabayı ilk gördüğü haline benzetir. aslında çocuk akıllı, bir o kadar da kurnazdır. Bayram’ın Mercedes’i satın alıp almama sorusuna gayet akıllıca cevap vermiştir.

“Herkes de, satın mı alacaksın, diye sorar. Niye satın alayım? Şimdi ne işime yarar? Sürüyü içine doldurup bunu tarlalarda, bayırlarda öttürerek dolanacak değilim ya? Sıra buna gelene deeeek... Sordum işte.” (s. 245) Çocuk çok soru sorduğunun farkındadır. “Ben her şeyi sorarım da... Huyum...” diye ekliyor. (s. 246)

Çoban, birazcık içten pazarlıklıdır. Bayram’a tam olarak güvenemez. Bu güvensizliğinde kendine göre haklı tarafları vardır. Çünkü Bayram, ona göre bir yabancıdır, ne kadar güvenilir bir insan olduğunu bilemez, hem Kezban ablası ve İbrahim abisinin başına gelenler onun için bir tecrübe olmuştur. Köydeki İbrahim’in işinin bozulduğu gibi, kendisinin de Ankara işinin bozulacağından korkar. Çocuğun

babası askerler tarafından öldürülmüştür.çocukta bunun getirdiği korku ve güvensizlik vardır.

Askerler, jandarmaların vızır vızır dolandığı günlerde babamı niye vurduklarını öldür Allah söylemem buna. Elin herifi. Huylu mu, huysuz mu ,nerden bilirsin? Ben buna, “Babamı siyasi diye vurdular,” diyecem, “ondan böyle...”diyecem, bu da kalkacak, gidip benim Ankara’daki işimi bozacak.Bozar mı bozar...İbrahim dayınınkini nasıl bozmuşlar?....(s. 247)

Bayram çocukla konuştuğu gerçekleri öğrenir. Çoban, Kezban’ın teyzesinin oğludur. Çocuk,karşısındakinin Bayram olduğunu bilmeden, Bayram’ın İbrahim ve Kezban’a yaptığı kötülükleri anlatır. Bayram’ı tanımamasına rağmen onun çok kötü biri olduğu kanaatindedir.

“Koyunları anlamayı,şimdiye dek bütünüyle salt bunu anlamayı öğrenebilmiş bir sürü çoban için, kafasında beliren Bayram adındaki deyyusluğu, o tek kişiden sıyrarak,yayarak, daha çok yayarak, bu kallesliği her yana doğru çekip çoğaltarak anlamak güç. Şimdilik hemen hemen olanaksız bu. Şimdilik Bayram adı, onun dünyasında, Kezban ablasını bütünüyle kendinden koparıp alan kötülüğün adı en çok.Tıpkı babasını ondan ayıran tomson gibi. (s. 251)

Çoban, Kezban ablasını bu yabancıya anlatmaktan mutludur.Köyde bu mesele hakkında rahatlıkla konuşamaz, herkes birbirini tanır.Oysa çoban, bütün bunları anlattığı kişinin olaylara sebep olan kişi olduğunun farkında değildir

DEĞERLENDİRME

Bana göre başarılı bir roman, her okunduğunda insana yeni bir şeyler öğreten, tasvirleriyle insanı farklı bir aleme götüren, kötü olaylar karşısında insanları hüznölendiren, iyi olaylar karşısında da sevindiren bir türdür.

Fikrimin İnce Gülü romanı da böyle bir eser. Yapıtın baş kahramanı Bayram, arabasına olan tutkusuyula çevresinde ün yapan bir kişi. Onun tek korkusu, arabasına bir zarar gelmesidir. İnsanın başına her zaman korktuğı gelir sözünü doğrular nitelikte. Romanın ilerleyen bölümlerinde, korkulan oluyor ve araba çok büyük bir kaza geçiriyor. Bayram bu olay karşısında, çaresiz bir hal alıyor. O, bu arabaya sahip olmak için bir çok fedakarlıkta bulunmuş, sevdiği kızla evlenememiş, arkadaşlarının nefretini kazanmıştı. Adalet Ağaoğlu, gözlemlerinde ne kadar başarılı olduğunu, hem Bayram'ı, hem de Bayram'ın yolda gördüğü yerleri onun ağzıyla çok güzel anlatmıştır. Mekan tasvirinde kendinizi adeta o mekan içinde buluyor, tasvir edilen yerleri görmüş gibi oluyorsunuz.

Fikrimin İnce Gülü'nde olayların anlatımı bir hayli ilginç. Romanın büyük bir bölümünde mazi anlatılıyor. Kahramanın içinde bulunduğu zamana çok az yer veriliyor. Geniş zaman anlatılırken, olaylar arasındaki kopukluk, ilk başlarda romanın anlaşılmasını güçleştiriyor, ancak eser bütünüyle okunduğı zaman bağlantı rahatlıkla kurulabiliyor. Örneğin, Bayram'ın Kezban'la Ankara'da ilk karşılaşması anlatılmış, fakat, Kezban hakkındaki ayrıntılı bir tanım daha ileri bir bölümde yapılmıştır.

Yazarın, romanın bazı yerlerinde Bayram hakkındaki görüşlerine yer vermiş, bu da romanın akıcılığını bozmuş ama Bayram'ın okuyucu tarafından rahatlıkla anlaşılmasını sağlamıştır.

KAYNAKÇA

1. Adalet Ağaoğlu, Fikrimin İnce Gülü, Yapıkredi Kültür Sanat Yayıncılık, 10. Basım, İstanbul, 1999.
2. Adam-Öykü, Adalet Ağaoğlu ile Dünden Bugüne, Mart-Nisan, sayı, 15, 1998.
3. Ahmet Kabaklı, Türk Edebiyatı, 5. Cilt.
4. Atilla Özkırmı, Romanların Dünyasında, "Fikrimin İnce Gülü", Ümit Yayıncılık, Ankara, 1994.